

Analýza rizik turistických zájezdů vybrané turistické destinace - Mexiko

Michaela Úlehlová

Bakalářská práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav krizového řízení
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela Úlehlová**
Osobní číslo: **L11303**
Studijní program: **B3909 Procesní inženýrství**
Studijní obor: **Ovládání rizik**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Analýza rizik turistických zájezdů vybrané turistické destinace – Mexiko**

Zásady pro vypracování:

1. **Zpracujte průzkum literárních pramenů souvisejících s cestovním ruchem a bezpečností**
2. **Analyzujte bezpečnostní rizika turistických zájezdů do Mexika**
3. **Na základě analýzy navrhněte doporučení pro zlepšení bezpečnosti turistických zájezdů**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2. upr. vyd. Praha: Fortuna, 2011, 216 s. ISBN 978-80-7373-107-6.

[2] GEHINOVÁ, B. *Geografie cestovního ruchu: vymezení teritoriálních forem cestovního ruchu a hodnocení jejich funkcí v území*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2008, 83 s. ISBN 978-807-3941-420.

[3] BUZAN, Barry, WAEVER, Ole a WILDE, Jaap de. *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 267 s. *Současná teorie mezinárodních vztahů*. ISBN 80-903333-6-2.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Marek Tomašík, Ph.D.

Ústav krizového řízení

Datum zadání bakalářské práce:

21. února 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

9. května 2014

V Uherském Hradišti dne 21. února 2014

prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.
děkan

doc. PhDr. Ferdinand Mazel, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne ...7.5.2014...

Melara
podpis studenta/ky

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na analýzu rizik turistických zájezdů do cílové země a to do Mexika. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část se především zabývá pojmy týkající se bezpečnosti a cestovního ruchu. Také se zabývá popisem Spojených států mexických, hlavních turistických destinací a problematických oblastí.

V praktické části se věnuji analýze konkrétních případů, které v minulosti v Mexiku v souvislosti s bezpečností nastaly a rizika, která mohou nastat. Závěrem praktické části je návrh doporučení pro zlepšení bezpečnosti turistických zájezdů.

Klíčová slova: analýza rizik, bezpečnost, cestovní ruch

ABSTRACT

This bachelor work is focused on a risk analysis package tours to the destination country to Mexico. The work is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part is mainly concerned with concepts related to security and tourism. It also deals with the description of the United Mexican States, the main tourist destinations and problem areas. The practical part is devoted to the analysis of specific cases in the past in Mexico in relation to the safety arose and risks that may arise. Finally, the practical part is to proposal recommendations for improving the safety of package tours.

Keywords: risk analysis, safety, tourism

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu Mgr. Marku Tomašíkovi, Ph.D. za odborné vedení mé závěrečné bakalářské práce a všem mým blízkým za podporu po celou dobu studia.

Michaela Úlehlová

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VYMEZENÍ POJMŮ	11
1.1 CO JE TO BEZPEČNOST?	11
1.1.1 Sekuritizace	12
1.1.2 Referenční objekt	12
1.1.3 Existenční hrozba	12
1.1.4 Texturální analýza (textural analysis) (Waever 1988, 1995b, 1995c).....	13
1.2 HROZBA	13
1.3 NEBEZPEČÍ	13
1.3.1 Scénář nebezpečí	14
1.3.2 Škoda.....	14
1.4 RIZIKO.....	14
1.4.1 Rozdíl mezi nebezpečím (hrozbou) a rizikem	15
1.5 ANALÝZA RIZIK	15
1.5.1 Předmět a cíl analýzy rizika	16
1.6 CESTOVNÍ RUCH	16
1.6.1 Historie a podstata cestovního ruchu	16
1.6.2 Cestovní ruch jako systém.....	18
1.6.3 Okolí systému cestovního ruchu	20
1.6.4 Mezinárodní cestovní ruch.....	21
2 CESTOVNÍ RUCH A BEZPEČNOST	23
2.1 INDIVIDUÁLNÍ VNÍMÁNÍ RIZIK	24
2.2 MEDIÁLNÍ OBRAZ DESTINACE	24
2.3 ŽÁDNÉ ZPRÁVY, DOBRÉ ZPRÁVY	25
2.4 LOKÁLNÍ NEBEZPEČÍ.....	26
2.5 BÍDA A VÁLKA NEVADÍ.....	26
2.6 BEZPEČNOST A JISTOTA	27
2.7 BEZPEČNOST A TRENDY V POPTÁVCE	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
3 MEXIKO	31
3.1 CHARAKTERISTIKA	31
3.1.1 Základní informace o teritoriu.....	32
3.1.2 Dějiny	32
3.1.3 Historie obchodu s drogami	33
3.1.4 Rizikové oblasti dle Velvyslanectví ČR v Mexiku	34
3.2 LOKALIZAČNÍ FAKTORY A PŘEDPOKLADY CESTOVNÍHO RUCHU V MEXIKU.....	35
3.2.1 Přírodní podmínky.....	35

3.2.3	Fauna a flóra.....	36
3.2.4	Historické památky.....	36
3.2.5	Společenský život.....	37
3.3	REALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY CESTOVNÍHO RUCHU V MEXIKU	37
3.3.1	Doprava	37
3.3.2	Stravovací a ubytovací zařízení.....	38
3.4	SELEKTIVNÍ PŘEDPOKLADY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU V MEXIKU	39
3.4.1	Politické.....	39
3.4.2	Ekonomické.....	40
3.4.3	Demografické	41
3.4.4	Ekologické.....	41
4	ANALÝZA BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK V MEXIKU.....	43
4.1	HODNOCENÍ BEZPEČNOSTI MEXIKA PODLE SVĚTOVÉHO INDEXU MÍRU GLOBAL PEACE INDEX ZA ROK 2013	43
4.2	SWOT ANALÝZA PRO TURISTICKOU DESTINACI MEXIKO.....	43
5	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A ROZBOR.....	45
5.1	CÍL VÝZKUMU	45
5.2	METODOLOGIE VÝZKUMU	45
5.2.1	Tvorba dotazníku	45
5.3	HODNOCENÍ DOTAZNÍKU	46
5.4	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	56
6	NÁVRH NA ELIMINACI RIZIK	57
	ZÁVĚR	58
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	60
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	63
	SEZNAM TABULEK.....	64
	SEZNAM PŘÍLOH.....	65

ÚVOD

Každý turistický zájezd může kromě krásných zážitků nést i riziko nějakého nebezpečí. To si určitě uvědomují pořadatelské cestovní kanceláře a také samotní turisté.

Cestovní kanceláře proto zajišťují bezpečnostní opatření v daných destinacích, aby chránily turisty před negativními účinky rizik, které z větší či menší míry mohou většinu zájezdů potkat. Tuto míru lze eliminovat, ovšem jen částečně. Měli bychom se snažit snížit riziko na nejnižší možnou úroveň a to například důkladným mapováním situace v dané zemi a zamezovat zbytečnému vystavování turistů nebezpečným místům a situacím.

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat rizika ve zvolené destinaci. Zaměřila jsem se proto na turistickou destinaci, která sice zatím není českými turisty tak navštěvovaná, ovšem nárůst turistů je rok od roku vyšší a další nárůst se dá v následujících letech očekávat. Jedná se o Mexiko. Teoretická část popisuje základní pojmy (analýza rizik, riziko, nebezpečí), dále se zaměřuje na vymezení pojmu cestovní ruch a také na vztah mezi cestovním ruchem a bezpečností. Praktická část se věnuje popisu zvolené destinace a hodnocení bezpečnosti země. Pomocí grafů také budou prezentovány výsledky dotazníkového šetření. Dotazníkem byly osloveny cestovní kanceláře pořádající zájezdy do Mexika a odpovídaly na otázky týkající se pořádání zájezdů a bezpečnosti. Cílem práce je analyzovat rizika, určit míru rizika a navrhnout opatření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMŮ

V této části se seznámíme se základními pojmy z oblasti bezpečnosti, analýzy rizik a cestovního ruchu. Upřesnění názvů nám pomůže lépe porozumět a zanalyzovat zvolené téma.

1.1 Co je to bezpečnost?

Pro odpověď na tuto otázku se můžeme naklonit k tradičnímu vojensko-politickému chápání bezpečnosti na mezinárodní úrovni. V tomto pojetí je bezpečnost slovem pro přežití, tedy pro zachování vlastní existence (survival). Nastává v tom případě, je-li určité téma jakož to existenční hrozba pro daný referenční objekt.

„Bezpečnost“ tedy představuje autoreferenční druh jednání, protože právě prostřednictvím tohoto jednání se z daného tématu stává bezpečnostní problém – nikoliv nutně proto, že určitá existenční hrozba skutečně existuje, nýbrž proto, že téma je jako takový typ hrozby prezentováno. [5]

Bezpečnost může být také chápána jako soubor opatření pro ochranu a rozvoj chráněných zájmů, vytváří tím základnu pro veškerý rozvoj. Procesy, děje a jevy probíhající v lidské společnosti, životním prostředí, planetárním systému a dalších vyšších systémech, na tom všem závisí bezpečnost.

Bezpečnost byla také kvalifikovaně rozepsána ve zprávě OSN z roku 1994 a jejími základními znaky dle citované zprávy jsou:

- Je universální/integrální.
- Její složky jsou spojeny s jednotlivými chráněnými zájmy a jsou vzájemně závislé, tj. jsou propojené různými typy vazeb a toků.
- Pro její zajištění a rozvoj je důležitější včasná prevence, než pozdější vysoce kvalifikovaný zásah (odezva).
- Je zaměřena na lidi, nikoli na zvládnutí pohrom všeho druhu a na rizika a hrozby z nich vyplývající.
- Je souhrnem podmínek a okolností, které nabízí institucionální prostředí, avšak není a nemůže být výsledkem pouhých administrativních opatření. [6]

1.1.1 Sekuritizace

Můžeme ji považovat za radikálnější verzi dodávání politického rázu. V těchto případech je situace chápána jako existenční hrozba, která vyžaduje mimořádná opatření a omlouvá jednání, která vybočují ze standardních mantinelů politických procedur.

Jakékoliv veřejné téma můžeme umístit na následující škálu:

- Depolitizované – stát s tímto nemá co do činění a nestává se z něj předmět veřejných debat ani rozhodování
- Politizované – téma se stává součástí veřejné politiky a vyžaduje tedy vládní zásah v podobě oficiálního rozhodování, případně jiné formy celospolečenské aktivity
- Sekuritizované

Ovšem mohou se vyskytnout i témata, která radikálně vystoupila z depolitizované kategorie a jako příklad můžeme uvést otázku životního prostředí. Zde stojíme před obtížnou volbou - jestli je politizovanou otázkou nebo rovnou bezpečnostním problémem. Z toho plyne, že k sekuritizaci nemusí vždy přistupovat stát a může být aktivován i jinými aktéry. Určitá témata jsou do středu společenské pozornosti posunuta i dalšími společenskými entitami. Dokonce jej mohou obdařit všeobecně přijímaným statusem neodkladné naléhavosti.

1.1.2 Referenční objekt

Je jednotka, na jejíž bezpečnostní zájmy se odvolávají činitelé bezpečnostní politiky. Zdůvodňují se jím všechna důležitá rozhodnutí týkající se oblasti bezpečnostní politiky. Ve vojenském sektoru se tak označuje obvykle stát, nejsou vyloučeny ani jiné politické entity, jež jsou existenčně ohroženy a mohou si zákonně nárokovat právo na přežití.

1.1.3 Existenční hrozba

Většinou je určena s odkazem na základní princip státu, jímž je vesměs suverenita, v některých případech také oficiální státní ideologie. Svrchovanost může být existenčně ohrožována i jakýmkoliv děním či jednáním, které zpochybňuje uznání vlády, oprávněnost státní moci nebo dokonce její autoritu.

1.1.4 Texturální analýza (textural analysis) (Waever 1988, 1995b, 1995c)

Ta říká, že mezinárodním bezpečnostním problémem se dané téma stává tehdy, lze-li přesvědčivě argumentovat, že je významnější než jiná témata, a měla by mu proto být přiznána absolutní priorita. Právě z tohoto důvodu jsme stanovili poměrně náročné kritérium, a to že dané téma je prezentováno jako existenční hrozba. Pokud lze obhájit tvrzení, že standardní politická logika vyvažování mezi jednotlivými tématy pro určitý problém nedostačuje, musí tomu tak být proto, že u tohoto problému hrozí, že jím bude narušen kompromisní vyvažovací proces jako takový: „Pokud tento problém včas nezvládneme, vše ostatní se stane nepodstatným (poněvadž už bude po nás, nebo budeme při jeho řešení někým či něčím omezováni).“ [5]

1.2 Hrozba

Tento pojem vyjadřuje míru výskytu útoku buď teroristického, nebo vojenského, a to v daném místě. Určuje pravděpodobnost, že může vzniknout nebo vznikne událost nebo soubor událostí. Ty se zcela liší od žádoucího stavu či vývoje chráněných zájmů z hlediska jejich komplexnosti a funkce.

Je určena schopností útočníka a jeho úmyslem, také zranitelností chráněných zájmů státu. Matematicky ji můžeme vyjádřit mírou schopnosti útočníka x mírou zranitelnosti x mírou úmyslu útočníka.

1.3 Nebezpečí

Nebezpečí vyjadřuje subjektivní pojem, je jistou reálnou hrozbou poškození vyšetřovaného objektu nebo procesu. Protože stroje, materiály, technologie a pracovní činnosti se vyznačují tím, že mohou způsobit neočekávaný negativní důsledek – např. poškození člověka nebo majetku.

Jde o:

- nebezpečí nebo nebezpečné činnosti
- podstatnou, ale skrytou vlastnost nebo schopnost něčeho (materiálu, stroje, pracovní činnosti), která může zapříčinit vznik škody

- zdroj možného ohrožení nebo škody

zdroj nebezpečí je schopen aktivovat nebezpečí v konkrétním prostoru a času. [1]

Hovoříme - li o nebezpečích, nemůžeme je popsat nějakými absolutními hodnotami, byť třebaš vícerozměrnými. Nebezpečí jsme schopni pouze porovnávat. K porovnávání se dají vytvořit pomocné číselné nebo výrokové stupnice, ale vždy budou nakonec obsahovat jen relativní čísla, která budeme přiřazovat zcela subjektivně. [25]

Nebezpečí se dělí následovně:

- nebezpečí absolutní – jeho realizace je vždy a pro každého nepříznivou událostí
- nebezpečí relativní – jeho realizace může být za určitých okolností pro někoho příznivou událostí [2]

1.3.1 Scénář nebezpečí

Scénář nebezpečí popisuje jakési promítnutí nebezpečí do prostoru a času. Jde o popis dějů, které podmiňují výskyt nepříznivé události, dále okolností, v nichž takové děje probíhají, a skutečností, jež je provázejí. [1]

1.3.2 Škoda

Škoda vyjadřuje ztrátu vzniklou realizací scénáře nebezpečí. Obvykle škodu vyjadřujeme penězi, ale někdy se musí popsat počtem zmařených lidských životů, počtem vadných nebo zničených výrobků, objemem kontaminované zeminy aj. také škoda je časově závislou veličinou, neboť hodnota objektu se mění a mění se i cena následků. [1]

1.4 Riziko

Pojem riziko je spojen s pravděpodobností nebo možností škody. Jinými slovy je to očekávaná hodnota škody. Je to vlastně výsledek aktivace určitého nebezpečí, která vyústí v určitý negativní výsledek, škodu. Je to kvantitativní a kvalitativní vyjádření ohrožení, vyjadřující míru ohrožení, stupeň ohrožení

- tímto pojmem se vyjadřuje pravděpodobnost, že vznikne negativní jev a zároveň i důsledky tohoto jevu

- vyjadřuje, kolikrát se negativní jev vyskytne a co způsobí
- definuje se jako kombinace pravděpodobnosti nežádoucí události a rozsahu, závažnosti možného zranění, škody nebo poškození zdraví.

Riziko má dva rozměry:

- pravděpodobnost vzniku nebezpečné situace ohrožení
- závažnost možného následku [1]

1.4.1 Rozdíl mezi nebezpečím (hrozbou) a rizikem

Je k dispozici spousta definic, které se od sebe liší, ovšem profesor Tichý říká: „Rozdíl mezi nebezpečím a rizikem se dá vystihnout jednoduše:

- nebezpečí je pojem, vyjadřuje se subjektivním verbálním popisem; pro porovnání mu lze přiřadit relativní číslo – závažnost nebezpečí Sv (severity)
- riziko je veličina, vyjadřuje se hodnotou v dohodnutých jednotkách.“

Hrozba je vždy jevem objektivního charakteru a působí nezávisle na našich zájmech či záměrech. Subjekt, který je mimo dosah přímých a naléhavých hrozeb, nebo který je před možnými hrozbami dobře chráněn, má spolehlivě zajištěnu svoji bezpečnost. [7]

Riziko je vždy jevem subjektivního charakteru. Je výsledkem rozhodovacího procesu spojeného buďto s volbou způsobů k dosahování stanovených zájmů a cílů, nebo se snahou čelit bezpečnostním hrozbám. Každý, kdo přijímá důležitá rozhodnutí, by vždy měl otevřeně říci také to, jaká rizika vědomě podstoupil a jakým se naopak chtěl vyhnout. [7]

1.5 Analýza rizik

Analýza rizika je základním prvkem rizikového inženýrství a je nutnou podmínkou pro rozhodování o riziku, a tedy základním procesem v managementu rizika. [1]

V rámci organizování zdravého krizového managementu je nutno vyškolit sebe a svoje managery ke zkoumání každé neobvyklé situace – protože jde o varování, signál, a projev

latentní krize. Jakmile zjistíme signál, je nutno si položit otázku, zdali a co by mělo být s tímto problémem učiněno. [1]

Je to fluidní situace, proces ostražitého rozhodování. Jde o plánování pro všechny eventuality; je to kladení otázek „co kdyby“. [1]

Jde o tzv. signálový přístup (extendent signal approach). [1]

1.5.1 Předmět a cíl analýzy rizika

Předmětem analýzy rizika je projekt.

Projekty mohou být podrobeny analýze rizika bez jakéhokoliv členění. To je však zpravidla nevýhodné, neboť výsledky takového vyšetřování bývají příliš obecné a mají malou vypočítací schopnost. Proto se pozornost věnuje aspektům projektů, jichž může být pro jeden projekt několik podle toho, jaké pohledy na projekt se uplatní.

Cílem analýzy rizika je dát:

- manažerovi rizika podklady pro ovládání rizik a
- rozhodovateli podklady pro rozhodování o riziku [1]

1.6 Cestovní ruch

Cestovní ruch je významný společensko-ekonomický fenomén jak z pohledu jednotlivce, tak i společnosti. Každoročně představuje největší pohyb lidské populace za rekreací, poznáváním a naplněním vlastních snů z příjemné dovolené. Je součástí spotřeby a způsobu života obyvatel zejména ekonomicky vyspělých zemí. Ve světovém měřítku patří vedle obchodu s ropou a automobilovým průmyslem ke třem největším exportním odvětvím. [2]

1.6.1 Historie a podstata cestovního ruchu

Začátek rozvoje současného moderního cestovního ruchu se odhaduje na přelom 19. a 20. století. V tomto období se začal formovat ve vyspělých krajích jako odvětví společenské činnosti. Mnohými odborníky je však jeho počátek spojován s obdobím průmyslové revo-

luce, především jako důsledek tehdejších technických, ekonomických a sociálních podmínek.

Mimo hlavní nabídku, tj. přírodní a kulturně-historické podmínky, cestovní ruch vyžaduje také možnost svobodného pohybu obyvatelstva, přiměřený fond volného času, volnou kupní sílu na uspokojování méně zbytných potřeb. Tato skupina zahrnuje i potřeby spojené s uspokojováním účasti na cestovním ruchu. Velmi důležitá a dalo by se říci, že nezbytná je výstavba a provoz noha zařízení, jako například dopravních, ubytovacích, stravovacích, sportovně-rekreačních, zábavních a podobně.

Cestovnímu ruchu se na poli vědeckého bádání začala větší pozornost věnovat už počátkem minulého století. V práci E. Guyer-Freulera (1905), E. Piccarda (1911), J. Gutha (1917), W. Morgenrotha (1927) a mnoha dalších, šlo především o odlišení cestovního ruchu od širšího pojmu cestování. Hlavně Hermann von Schullard v roce 1910 poukázal na ekonomické aspekty cestovního ruchu a cestovní ruch považoval především za soubor operací zejména ekonomického charakteru, které se dle něj přímo vztahují na vstup, pobyt a pohyb cizinců vně a uvnitř určité země, města nebo regionu. V následujících letech autoři jako F. W. Ogilvie (1933), J. A. Norval (1936), E. Novy a E. Fodor (1937), H. Poser (1939), A. Bormann (1939), zdůrazňovali ekonomické, geografické, dopravní a sociologické aspekty cestovního ruchu.

Důležitým mezníkem pro zkoumání cestovního ruchu bylo zpracování Všeobecné nauky cestovního ruchu renomovanými profesory, a to W. Hunzikerem a K. Krapfem. Publikováním této práce v roce 1942 prezentovali základy moderní, tzv. švýcarské školy cestovního ruchu. Sloužila jak pro rozvoj vědy, tak i praxe. Tato dvojice definovala cestovní ruch jako „soubor vztahů a jevů, které vyplývají z pobytu na cizím místě, pokud cílem pobytu není trvalý pobyt nebo výkon výdělečné činnosti“. V 70. letech bylo úsilí o definování pojmu cestovní ruch zintenzivněno, ovšem „nové“ definice se od sebe nijak zásadně nelišily. Až na profesora C. Kaspara (1975), který navázal na Hunzikera a Kramfa a cestovní ruch definoval jako „souhrn vztahů a jevů, které vyplývají z cestování anebo pobytu osob, přičemž místo pobytu není hlavním ani trvalým místem bydlení nebo zaměstnání“. Tato se následně stala v 80. letech minulého století oficiální definicí AIEST – Association Internationale d'Experts Scientifique du Tourisme (Mezinárodní sdružení vědeckých pracovníků cestovního ruchu).

V roce 1991 v kanadském městě Ottawa byl přijat účastníky mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu, organizované Světovou organizací cestovního ruchu (WTO – World Tourism Organization), návrh, že cestovním ruchem se rozumí „činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa ležícího mimo její běžné prostředí (místo bydliště), a to na dobu kratší než je stanovená, přičemž hlavní účel cesty je jiný než výkon výdělečné činnosti v navštíveném místě“.

Dle české verze evropské normy EN 13809:2003 je pojem cestovní ruch specifikován v kombinaci s pojmem cestování jako „činnost lidí, kteří cestují na místa mimo své běžné prostředí anebo zde pobývají za účelem zábavy, pracovní nebo z jiných důvodů“.

Vzhledem k tomu, že je cestovní ruch předmětem zkoumání několika vědních disciplín, například ekonomie, geografie, sociologie, psychologie, pedagogiky a dalších, má interdisciplinární charakter.

Ekonomie cestovního ruchu – zkoumá ekonomické aspekty cestovního ruchu spojených s produkcí a realizací služeb a zboží (produktu cestovního ruchu) specifického charakteru.

Geografie cestovního ruchu – zkoumá teritoriální aspekty interakcí mezi cestovním ruchem a krajinou. Cílem je určit zákonitosti jejich vývoje.

Sociologie cestovního ruchu – zkoumá společnost s důrazem na sociální chování, konání a sociální interakci sociálních skupin jako návštěvníků cestovního ruchu.

Psychologie cestovního ruchu – zabývá se studiem psychiky návštěvníků v cestovním ruchu s důrazem na motivaci účasti na cestovním ruchu, spokojenosti s dovolenou, poradenstvím v cestovním ruchu a podobně.

1.6.2 Cestovní ruch jako systém

Cestovní ruch je často zkoumán s využitím systémové teorie jako formální vědy o struktuře, vazbách a chování nějakého systému. [3]

Cestovní ruchy je systém, otevřený a dynamický, a tvoří dva podsystémy. Jsou to subjekt cestovního ruchu a objekt cestovního ruchu. Mezi nimi jsou vzájemné vazby, stejně tak jako mezi cestovním ruchem a vnějším prostředím, do kterého můžeme zařadit systémy jako například ekonomické, politické, sociální, technicko-technologické a ekologické.

Subjekt cestovního ruchu (tourist subject) reprezentuje účastník cestovního ruchu. Z ekonomického hlediska je jím každý, kdo uspokojuje svoje potřeby spotřebou statků cestovního ruchu v době cestování a pobytu mimo místo trvalého bydliště a obvykle ve volném čase. Je nositelem poptávky a spotřebitelem produktu cestovního ruchu. [2]

Stálý obyvatel (rezident) – jedná se o osobu, která žije alespoň šest po sobě následujících měsíců v jiném místě před příjezdem do jiného místa na kratší dobu než šest měsíců. V zahraničním cestovním ruchu je to jinak. Ten stálého obyvatele definuje jako osobu, která žije v zemi alespoň jeden rok před příjezdem do jiné země na kratší dobu než jeden rok.

Návštěvník (visitor) – je to osoba, která v případě domácího cestovního ruchu cestuje na jiné místo v zemi, kde má své trvalé bydliště, na dobu kratší než šest měsíců. Pro zahraniční cestovní ruch platí, že tato osoba do jiné země na dobu nepřesahující jeden rok, ovšem hlavní účel cesty je v těchto případech jiný než výkon výdělečné činnosti.

Turista (tourist) - tato osoba splňuje jak v domácím tak i v zahraničním cestovním ruchu kritéria návštěvníka a jeho účast je spojena s minimálně jedním přenocováním. Rozlišujeme:

- turista na dovolené (holiday maker)
- krátkodobě pobývajícím turistu (short-term tourist)

Výletník (excursionist, same-day visitor) – jedná se o jednodenní návštěvníky, cestují na dobu kratší 24 hodin bez přenocování.

Objekt cestovního ruchu (object of tourism) je všechno, co se může stát cílem změny místa pobytu účastníka cestovního ruchu. Jde o přírodu, kulturu, hospodářství a podobně. Objekt cestovního ruchu je tak nositelem nabídky. [2]

Objekt tvoří cílové místo, podniky a instituce cestovního ruchu. Subjekt cestuje do místa většinou jen tehdy, když existuje místo uspokojující jeho potřeby. Součástí jsou služby a také zboží vyráběné podniky a institucemi cestovního ruchu v daném cílovém místě. To představuje středisko cestovního ruchu, region nebo stát. Cílové místo je často také označováno jako destinace cestovního ruchu (tourism destination, tourist area), zkráceně také destinace. Nemusí však výhradně souviset s cestovním ruchem.

Destinace cestovního ruchu musí mít vhodný přírodní a kulturní potenciál, který se označuje jako primární nabídka. Potenciál ovšem není v prostoru rozmístěn rovnoměrně a může mít místní, regionální, celostátní až mezinárodní význam. Primární nabídka tak umožňuje naplnit motivy účasti na cestovním ruchu, jako jsou například oddych, zdraví, poznávání, společenská komunikace a mnoho dalších. Prostředkem k dosažení těchto cílů je různorodá infrastrukturní vybavenost. Ta se označuje jako sekundární nabídka, která zahrnuje podniky, zařízení a instituce cestovního ruchu, které návštěvníkům umožňují přechodné ubytování, stravování a vykonávání rekreačních, sportovních, kulturních a jiných aktivit pro cestovní ruch typických.

1.6.3 Okolí systému cestovního ruchu

Charakteristika cestovního ruchu jako otevřeného systému zdůrazňuje význam vlivu okolí (vnějšího prostředí) na jeho strukturu a vývoj. Ekonomické, politické, sociální, technicko-technologické a ekologické prostředí nemá k cestovnímu ruchu výlučný vztah, ale cestovní ruch více nebo méně ovlivňuje. Zároveň je aktuální i zpětná vazba, tj. vliv cestovního ruchu na jeho okolí. Síla této vazby závisí obvykle na stupni kooperace všech zainteresovaných na rozvoji cestovního ruchu. [2]

Ekonomické prostředí – je velmi významné pro rozvoj cestovního ruchu, jelikož jde zejména o pozitivní nebo negativní vlivy ekonomického růstu, inflace, stabilní měny nezaměstnanosti a podobně.

Politické prostředí – tvoří především mírové podmínky v jednotlivých státech, ale také ve světě jako celku. Obecně se cestovnímu ruchu nedaří v destinacích, ve kterých jsou občanské nepokoje nebo je jinak ohrožena bezpečnost turistů, především na jejich zdraví a majetku.

Sociální prostředí – zpětná vazba se projevuje hlavně diferenciací nabídky tak, aby umožnila účast na cestovním ruchu i sociálně slabším skupinám. Také ale zdravotně hendikepovaným a skupinám různé úrovně vzdělanosti a kulturní úrovně.

Technicko-technologické prostředí – v souvislosti s cestovním ruchem je tak označována dopravní infrastruktura a technicko-informačně-technologickou vybavenost, která umožňuje lepší rozvoj cestovního ruchu.

Ekologické prostředí – závislost na ekologickém prostředí je v cestovním ruchu větší než ve většině jiných aktivit, jelikož v případě narušení rovnováhy země v dané destinaci může dojít k omezení nebo hůř až k likvidaci cestovního ruchu.

1.6.4 Krizová komunikace v cestovním ruchu

Krizová komunikace nemůže fungovat odděleně od nástrojů klasické formy komunikace. Jedná se o velmi důležitý nástroj komunikačního mixu většinou pro cestovní kanceláře či dopravce.

Krise se dá obecně vymezit jako problém a bývá nutné jej řešit pod tlakem času. Bohužel patří do oblasti negativní publicity. S tím je spojená riziko, že výrazně ovlivní důvěru veřejnosti. Nejúčinnější prevencí je krizi předvídat a být dobře připraven při každé činnosti v oblasti PR (tiskové konference, monitoring médií, příprava podpůrných materiálů, příprava krizového manuálu).

Krizový manuál obsahuje detailní analýzy možných problematických témat, postojů k nim a rozpracování akčních postupů a řešení, okamžitou komunikaci směrem k relevantním cílovým skupinám, analýzu možných krizových situací a vytvoření komunikačních plánů (vymezení jednotlivých krizových témat a rozpracování možných variant použití). Vytipování klíčových spolupracovníků, určení zdrojů informací, časové harmonogramy. [2]

1.6.4 Mezinárodní cestovní ruch

Poslední současné době je mezinárodní turistický ruch charakteristický expanzí do celého světa oproti minulosti, kdy se cesty koncentrovaly do několika vybraných států. Postupně se však počet turisticky atraktivních regionů rozšířila a tento trend pokračuje dodnes, samozřejmě s drobnými odchylkami a výjimkami.

Trendy rozvoje mezinárodního cestovního ruchu v Evropě je možné z retrospektivního pohledu chápat jako výrazně diferencované. [2] Přiblížení nastalo změnou politických a ekonomických systémů některých Evropských zemích po roce 1989. Přelom nastal také

v roce 2004. V této době se završil proces aproximace právního a ekonomického systému členských zemí a plocha území EU se zvětšila o celých 25%.

Environmentální aspekty jsou výzvou přítomnosti i budoucnosti. Formy trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu se promítají s různou intenzitou ve všech zemích. [2]

Ve vyspělých zemích se nyní začínají prosazovat myšlenky udržitelného cestovního ruchu. To má za úkol uspokojovat potřeby účastníků a zároveň zachovat kvalitu životního prostředí. Udržitelnost je tvořena třemi základními pilíři: společenský (sociální), environmentální a ekonomický. Otázkou však je, do jaké míry se podaří rovnováhu mezi těmito pilíři udržet. Z velké části to záleží na tvůrcích služeb cestovního ruchu a na prostředí.

Faktory ovlivňující mezinárodní cestovní ruch:

- globalizace ekonomiky
- nabídka globálních produktů v propojení s lokálními produkty cestovního ruchu
- rozvoj pravidelné letecké dopravy do všech zemí světa, charterové dopravy do blízkosti turistických destinací ne celém světě, pravidelné nízkonákladové letecké dopravy
- zvýšená politická stabilita ve vybraných zemích
- aplikace globálních distribučních systémů ve službách cestovního ruchu
- internet, který umožňuje individuální balíčkování produktů a elektronického prodeje a nákupu.[2]

2 CESTOVNÍ RUCH A BEZPEČNOST

Není třeba vést spory o tom, že mezinárodní cestovní ruch je výrazným příkladem globalizace. Počty turistů rok od roku rostou a statistické nárůsty nedokázala zastavit ani ropná krize v 70. letech či teroristické útoky 11. září. Dokonce ani současná ekonomická krize cestovní ruch nepodlomila, spíše jen přibrzdila. K poklesu počtu příjíždějících turistů ovšem mohlo docházet v rámci regionu či nebo jednotlivých zemích. V těchto případech se zpravidla jedná o změnu politického kurzu, špatná pověst země z důvodu přebujelé byrokracie, kriminality, korupce či náboženského fanatismu. Důvodem může být například nevyhovující infrastruktura v oblasti turistických služeb, způsobená nezájmem investor nebo malou podporou státu případně poznamenaná přírodními katastrofami.

Turista, tedy člověk turistický (*Homo turisticus*), který uvažuje o cestě do určité destinace, je dnes více než v minulosti při plánování cest ovlivňován hlediskem bezpečnosti. Svět kolem nás je jaksi čím dál nebezpečnější. Světová populace roste, zápas o zdroje pitné vody, potraviny a suroviny všeho druhu se přiosťruje. Rozevírají se nůžky mezi ekonomickou úrovní různých zemí i jejich obyvateli, například severní a jižní polokouli, a to vyvolává různá pnutí. Trhy a zájmy jednotlivých zemí jsou silně provázané, lokální problémy snadno přerůstají v mezinárodní. Vyvíjejí se čím dál dokonalejší zbraně a roste obchod s nimi. Také terorismus a organizovaný zločin jsou bohužel na čele globalizačních trendů. Dopravní prostředky jsou rychlejší, jejich provoz houstne a úměrně tomu narůstá i počet obětí dopravních havárií, navzdory stále účinnějším bezpečnostním opatřením. Svět se plní odpadky i odpady. Lékařství doznává vynikajících pokroků, ale jeho výsledky jsou ve větším měřítku výrazně tlumeny zdravotními dopady chemizace prostředí a potravin, hektického životního stylu, chudobou nebo špatnou distribucí léků i lékařské péče. A nakonec se zdá, že také příroda svými častějšími extrémními projevy dává najevo, že lidstvo se na naší planetě nechová jako nejrozumnější hospodář. Zprávy a úvahy o civilizačních hrozbách čteme denně. Turista ale nemůže nikdy dost přesně odhadnout, kdy a v jaké podobě se s těmito hrozbami na cestách setká tváří v tvář právě on. Globální hrozby se totiž v tisíci podobách promítají do lokálních problémů jako je chudoba, kriminalita nebo špatná hygiena.[8]

Svět a zejména některé jeho oblasti se tedy pro návštěvníky stávají nebezpečnějšími. Vnímání rizik je dnes více než dříve umocněno faktem, že o nich máme více informací. Zpravodajské televizní kanály a internet zprostředkovávají příval informací z celého světa, pře-

devším těch, které mají nádech výjimečnosti. Senzace, havárie a katastrofy už nejsou doménou jen bulvárních médií. A přes to, přes všechny ty negativní trendy, které jsme černě vymalovali v minulých řádcích, se cestuje čím dál víc. [8]

2.1 Individuální vnímání rizik

Jak tedy turista vnímá míru bezpečnosti nebo nebezpečnosti vysněného cestovatelského cíle? Vytváří si představu o své destinaci prostřednictvím informací, které získá z médií, od známých a přátel, na veřejných prezentacích jako jsou cestovatelské festivaly nebo veletrhy cestovního ruchu, a podobně. Tyto informace si každý individuálně prolné se svými osobními zkušenostmi, výchovou, vnímavostí, zájmy, vzděláním, vlastní schopností racionálně uvažovat a hodnotit, dedukovat, analyzovat. Ve vědomí cestovatele pak vzniká unikátní a velmi osobní vztah k oné destinaci s řadou motivujících nebo demotivujících faktorů. Role bezpečnostního hlediska je v takové směsi názorů a pocitů velmi zásadní. Cestovatel se pak podle svého nejlepšího mínění se odhodlává k vycestování, někdy slevuje ze svých původních představ, například místo individuální turistiky volí zájezd s cestovní kanceláří, případně odkládá cestu na pozdější dobu v budoucnu anebo myšlenku na cestu do této destinace zavrhuje zcela. Samozřejmě záleží na tom, jaký má mít zahraniční cesta program. Pobyt v oploceném rekreačním letovisku na pláži nebo pětihvězdičkovém kongresovém hotelu nese s sebou jiná bezpečnostní rizika než několikátýdenní autonomní cestování do odlehlých oblastí regionu. [8]

2.2 Mediální obraz destinace

Veřejně dostupné informace hrají ve vnímání bezpečnosti destinace často klíčovou roli a mnoho turistů, často z lenosti nebo neschopnosti promýšlet souvislosti získaných faktů, se připojuje k většinovému mínění. Uvědomme si však, jak je struktura běžného zpravodajství deformovaná. Ruku na srdce, kdy jsme slyšeli nebo četli nějakou (jakoukoliv!) informaci například o Hondurasu? Ovšem, je to malá země. Asi jako naše republika. Tak si místo Hondurasu vezměme do zorného úhlu velikou Indii se šestinou obyvatel naší planety. Pozitivních zpráv z indického subkontinentu se publikuje málo. Dobrých 80 % informací z této země v českých médiích se týká železničních neštěstí, kašmírských separatistů nebo vel-

kých sesuvů půdy při monzunu. Přitom v Indii každoročně zemře mnohem více osob, dospělých i dětí, v houstnoucím silničním a pouličním provozu. Ale z mediální praxe je známo, že jeden pád letadla je atraktivnější než sto smrtelných dopravních nehod. I po nedávných teroristických útocích v Bombaji je však Indie stále považována za destinaci bezpečnou a čeští turisté do ní dál rádi jezdí.[8]

Když mluvíme o sdělovacích prostředcích, je třeba zmínit fakt, že možná nejhorší mediální obraz má nyní u nás „na Západě“ Irán. Nutno podotknout, že v médiích některých islámských zemí mají skoro stejně špatný mediální obraz USA. Paradoxně je přitom Irán zemí, která kromě příjemného obyvatelstva disponuje kvalitní dopravní infrastrukturou a vynikajícími historickými památkami, které si lze prohlédnout v klidu, bez davu turistických skupin v patách. Když jsem před několika měsíci cestoval nížinnou oblastí na jihozápadě Iránu, starověkou oblastí Elam, s vykopávkami starověkých Sús a rekonstruovaným zikkuratem Choqa Zambil, ve vzdálenosti 50 kilometrů od hranic s Irákem o mě vůbec nikdo nejevnil zájem, nikdo mě nekontroloval a neomezoval v pohybu. [8]

2.3 Žádné zprávy, dobré zprávy

Část turistů popřává více sluchu zprávám od cestovatelů, kteří danou destinaci navštívili. Doporučením ze strany příbuzných, přátel, kolegů v zaměstnání, delegátů cestovních kanceláří nebo zkušených cestovatelů přikládáme velkou váhu. Svědectví takových osob je samozřejmě autentické, nevyhne se však individuálnímu nazírání, a často přehání v popisu a generalizaci jednotlivých prožitků a jevů. Malý příklad: dejme tomu, že jsem Angličan a chtěl bych navštívit Prahu. Můj přítel, který během svého pobytu v Praze zažil nepříjemné extempore s taxikářem, několikrát měl incident s nepoctivými číšníky a nakonec byl okraden gangem kapsářů na Václavském náměstí, mi popisuje své zkušenosti. Budu pak považovat Prahu za bezpečnou destinaci? [8]

Ať už zvažujeme jakékoliv zdroje informací o konkrétní turistické destinaci, tištěné turistické průvodce nebo oficiální doporučení Ministerstva zahraničních věcí nevyjímaje, vždy je velmi podstatné, jak je informace stará. Časy se mění a v politicky nebo ekonomicky turbulentních dobách se situace může měnit během několika dnů. Proto je třeba, aby turista v době svých vrcholících příprav na cestu velmi intenzivně vyhledával jakoukoliv zmínku o své destinaci. Dá se říci, že v této fázi přípravy na cestu je dobrým znamením absence jakýchkoliv nových zpráv z destinace. Naopak zprávy o akcích separatistických skupin,

útočích na cizince s rasistickým podtextem nebo únosech turistů určitě nejsou nejlepší pozvánkou k cestě. [8]

2.4 Lokální nebezpečí

Na druhé straně je nutno vidět snahu řady států, provincií a měst i velmi chudých zemí, které nutně potřebují příjmy z inomingu, zavádět různá opatření k ochraně turistů. Je zřizována turistická policie, jsou hlídány veřejné pláže, které prosluly aktivitou gangů zlodějů (jako slavná pláž Copacabana v Riu), posilovány hlídky na nádražích a rušných místech center měst, provozovány telefonní linky tísňového volání pro cizince, s kolonami turistických autobusů jezdí ozbrojené eskorty (v Egyptě) atd. Záleží samozřejmě případ od případu, jak jsou tato opatření účinná a zda vůbec dokážou překročit rámec legislativy a byrokracie. Avšak alespoň v některých zemích a oblastech dokáže tlak státního aparátu a ozbrojených složek vytlačit násilnou kriminalitu mimo oblast cestovního ruchu – turisté pak jsou „pouze“ okrádání, ale nedochází k jejich fyzické likvidaci, protože tím by místní pachatelé na sebe přitáhli příliš velkou pozornost policie. Samostatnou kapitolu tvoří nebezpečí při pohybu v terénu a přírodě, rizika spojená se špatnou kvalitou vody a potravin a infekčními chorobami. [8]

2.5 Bída a válka nevadí

Existuje vcelku pravdivé tvrzení o tom, že čím chudší je konkrétní země, tím srdečnější a otevřenější jsou její obyvatelé. Druhou stranou této mince je fakt, že v takové zemi je každý turista, i „baťůžkář“, pro místní drobné kriminálníky symbolem bohatství a výzvou k akci. Mezi nebezpečné země se v tomto ohledu řadí téměř všechny státy Latinské Ameriky a subsaharské Afriky. Zvýšené riziko panuje v oblastech, kde je koncentrace turistů tak vysoká, že užijí profesionální gangy kapsářů a zlodějů (např. peruánské Cuzco). Zdálo by se logické, že rozumný turista nebude vyhledávat destinaci, v níž probíhá občanská válka, partyzánské boje a ozbrojené operace všeho druhu. Tyto oblasti jakoby měly patřit jen cizincům z řad vojenských misí, válečným zpravodajům a humanitárním organizacím. Pokud je však konflikt dobře lokalizován anebo existuje nepsaná dohoda, že turisté nejsou do konfliktu zatahováni, cestovní ruch ruchá vesele dál. Příkladem poslouží Peru

v době aktivit protivládní Světlé stezky (Sendero luminoso) v oblasti Ayacucho, Nepál s maoistickými skupinami ovládajícími některá údolí nebo Srí Lanka se separatistickými Tamilskými tygry na severu ostrova. A pokud hledáme česká „specifika“? Vzpomeňme na to, jak si čeští turisté v 90. letech užívali dalmatských pláží v době, kdy se nějakých 120 km od pobřeží vraždili lidé v bosenské válce. [8]

Vnímání a hodnocení rizika je velmi subjektivní záležitostí. Pro někoho je pohyb na dálnici D1 větším rizikem než noční Harlem, pro jiného je vhodnou destinací dnešní Irák, dřív než se do něj vrátí organizovaný cestovní ruch. Pro všechny turisty ale bez rozdílu platí: bezpečnou cestu a šťastný návrat! [8]

2.6 Bezpečnost a jistota

Ke konci minulého století zaznamenal cestovní ruch v různých světových regionech výkyvy ve svých výkonech. Ty byly důsledkem narušené bezpečnosti v daném místě. Menší část událostí měla pouze regionální dopad, ovšem většina z nich dlouhodobě negativně ovlivnila vývoj cestovního ruchu v mezinárodním měřítku. Důsledky se projeví ve všech turistických destinacích, když s rozdílným ekonomickým dopadem.

V různých částech světa byly zaznamenávány teroristické útoky, neznámé choroby a živelní pohromy, které dopadly na bezbranné obyvatele dané země a samozřejmě i na bezbranné turisty. Postižená země tak musela určitou dobu čelit totálnímu nezájmu poptávky, v lepším případě se vypořádávala se stagnací mezinárodního cestovního ruchu v dané destinaci. Tato situace většinou okamžitě působila negativním multiplikačním efektem. Dopad negativních důsledků se projevuje v horizontu od několika měsíců až po dobu tří let.

V rámci prevence by měl každý stát:

- identifikovat potenciální rizika během cestování a v turistických centrech
- přijmout bezpečnostně protipožární, potravinové, sanitární a zdravotní a environmentální standardy
- vytvořit manuály pro provozovatele turistických zařízení
- vytvořit právní základnu pro ochranu v historických cílových místech a v turistických zařízeních
- připravit dokumentaci a informace pro turisty z hlediska ochrany jejich bezpečnosti

- chránit turisty před zneužíváním drog
- ověřit si, jestli personál v turistických zařízeních a turisticky orientovaných službách je skutečně vycvičený z aspektu bezpečnosti
- zdokonalovat služby národní policie v souvislosti s ochranou zdraví turistů. [2]

Pomoc turistům je zakotvená v následujících normách a směrnicích:

- tržní řízení vůči narušiteli a násilníkům
- ochrana spotřebitele
- první zdravotní pomoc
- přístup turistů k diplomatickým a konzulárním zástupcům domácí země v zahraničí.

Všechny země, které postihly teroristické útoky a další globální negativní vlivy, zahájily programy obnovy, které mají:

- zdokonalovat ochranu života, zdraví a majetku účastníků v cestovním ruchu na úrovni státu, regionu i podniku cestovního ruchu
- uskutečnit intenzivní a systematickou marketingovou kampaň destinace
- obnovit důvěru na mezinárodních trzích cestovního ruchu
- zabezpečit financování pilotních marketingových projektů ze zdrojů veřejných i soukromých
- vytvořit nepřímou podporu příjezdového cestovního ruchu zvýhodněním daňových sazeb a snížením poplatků
- zvýšit kvalitu práce národních marketingových agentur a zabezpečit zdokonalení jejich vzdělanostní a odborné úrovně
- zlepšit podmínky pro aplikaci turistických satelitních účtů s cílem zdokonalit analytické poznatky o trhu cestovního ruchu ze strany nabídky i poptávky
- zajistit dokonalejší poznání a porozumění požadavkům zahraniční klientely a aplikace poznatků z výzkumů spotřebitelské poptávky. [2]

2.7 Bezpečnost a trendy v poptávce

Krizové situace jako například terorismus, regionální války a znečištění prostředí se již staly součástí života a ovlivňují cestovní ruch v dané destinaci, jak krátkodobě tak i dlouhodobě.

Mezi důležité faktory rozhodování o atraktivnosti destinace patří:

- kvalita vody (ať už jde o vodu v jezerech a bazénech či o vodu pitnou nebo užitkovou) bude přímo ovlivňovat aktivitu destinace
- turisté budou kritičtěji posuzovat shodu nabízených a deklarovaných standardů kvality poskytovaných služeb
- náklady na garantovanou bezpečnost se budou rapidně zvyšovat
- průmysl cestovního ruchu se musí více připravit na změnu poptávky v období krizí.

[2]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 MEXIKO

V této části bakalářské práce se blíže seznámíme se zemí, již se analýza týká. Dle tabulek můžeme zjistit, že se jedná o čím dál více vyhledávanější destinaci, která láká svou rozmanitostí a exotickým rázem.

V této praktické části provedeme analýzu a to především rizik, které tato nádherná země obnáší a hlavně to, zda je návštěvník s případnými riziky seznámen. K tomuto účelu byl pořádaným cestovním kancelářím rozeslán dotazník.

Tab. 1. Návštěvnost Mexika.

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Turistů	21,195	21,353	21,606	22,931	22,346	23,290	23,403

3.1 Charakteristika

I když opravdu prozkoumat Mexiko znamená na vlastní pěst projít deštnými pralesy, kráčet po tropické pláži, putovat rozlehlou pouští i kolem vulkánu se zasněženým vrcholkem, prodírat se ulicemi přeplněných měst a bloudit v uličkách ospalé vesnice, mnoho turistů volí zavedená turistická lákadla, která činí z Mexika tradiční objekt cestovatelského zájmu. Mezi taková patří například Cancún, Los Cabos, Mazatlán, Puerto Vallarta, Ixtapa, Zihuatanejo a Acapulco.

Návštěva Mexika nabízí setkání s mnoha kulturami a nejrozmanitějšími typy krajiny, nabízí nesčetné možnosti, jak poznávat místní dějiny, hudbu, umění a jídlo. Kdo touží po zábavě, každý den se koná fiesta, a mexická města nabízejí velmi rušný noční život.

Rozmanitost Mexika z velké části pramení z jejího krajinného uspořádání, jelikož četné horské oblasti svým obyvatelům umožňovaly nezávislou existenci. V této obrovské zemi jdou původní tradice ruku v ruce s moderní dobou a technologiemi.

3.1.1 Základní informace o teritoriu

- Oficiální název: Spojené státy mexické (Estados Unidos Mexicanos)
- Rozloha: 1 972 447 km², z toho souš 1 923 040 km², hranice s jinými státy tvoří délku 4 538 km, sousedí s USA, Guatemalou a Belize, pobřeží je dlouhé 9 330 km
- Národnostní složení: nejpočetnější skupinou jsou indiánsko-hispánští míšenci, početnou skupinou je také obyvatelstvo evropského původu a také etničtí Indiáni
- Náboženské složení: katolické 92%, protestantské 7%, židovské méně než 1%
- Jazyky: úředním jazykem je španělština, dalšími používanými jazyky jsou angličtina, náhuatl, tzotzil, zapoteco, mixteco a ostatní mayské dialekty, indiánských jazyků je v Mexiku celkově 89
- Členění země: Mexiko je federální republika, má 31 států s omezenou samostatností a tzv. Federální distrikt v čele s předsedou vlády hlavního města a 2 431 obcí. Jména jednotlivých států jsou: Aguascalientes, Baja California, Baja California Sur, Campeche, Coahuila, Colima, Durango, Estado de México, Guanajuato, Guerrero, Hidalgo, Chiapas, Chichuana, Jalisco, Michoacán, Morelos, Nayarit, Nuevo León, Oaxaca, Puebla, Querétaro, Quintana Roo, San Luis Potosí, Sinaloa, Sonora, Tabasco, Tamaulipas, Tlaxcala, Veracruz, Yucatan, Zacatecas, Federální distrikt: Distrito Federal (D. F.)

3.1.2 Dějiny

První obyvatelé Mexika osidlovali tuto zemi už dvacet tisíc let před objevením amerického kontinentu. Jejich potomci vytvořili několik velmi vyspělých civilizací, které dosáhly svého vrcholu asi mezi 12. stoletím před naším letopočtem a rokem 1521 tohoto letopočtu. Nejznámějšími jsou kultury Mayů a Aztéků, ale také tajemní Olméci.

Dějiny Mexika jsou již tradičně děleny historiky před dobytím Španěly (takzvaná předkolombovská doba) na čtyři období a to na dobu archaickou, předklasickou, klasickou a poklasickou, která je ukončena pádem Aztéků v roce 1521.

Aztékové v roce 1325 založili Tenochtitlán, což je dnešní hlavní město Mexiko, a upevnili své mocné impérium. Jejich říše se stala po roce 1519 terčem španělských koloniálních

výbojů. Nájezdy vojsk Hernanda Cortéze byla říše Aztéků postupně rozvrácena až do roku 1535, kdy bylo území definitivně přičleněno ke koloniálním držávám Madridu.

Španělé si zemi podmaňovali až do 16. září 1810, kdy byl zahájen boj za nezávislost. Mexiko se tedy mohlo stát roku 1824 federativní republikou, která ovšem byla v průběhu desetiletí dějištěm řady vnitropolitických otřesů a vojenských konfliktů.

V letech 1846 – 1848 ztratilo Mexiko díky porážce ve válce s USA přes polovinu svého území (jedná se o dnešní státy USA jako Texas, Kalifornie, Arizona, Nové Mexiko, Colorado a Utah).

Roku 1910 započala demokratická revoluce, která vyvrcholila vyhlášením poměrně pokrokové ústavy a 1917 byla ukončena. V následujících letech vláda Lazara Cardenase uskutečnila řadu sociálně ekonomických reforem – rozdělila mezi rolníky na 18 milionů hektarů půdy a znárodnila železnice a zejména těžbu ropy, patřící zahraničnímu kapitálu.

Po 2. světové válce Mexiko zaznamenalo značný civilizační rozvoj a jeho mezinárodní prestiž velmi stoupla. Od roku 1945 zde nedošlo, jako v jiných latinskoamerických zemích, k převratu a od roku 1929 do roku 2000 zde vládla nepřetržitě Institucionální revoluční strana (PRI), což ve světě nemělo obdoby.

Země svou vyspělost a úroveň světa ukázala v roce 1968, kdy pořádala olympijské hry a také při pořádání dvou světových šampionátů v kopané.

3.1.3 Historie obchodu s drogami

Mexiko má dlouhou tradici v souvislosti s drogami, hlavně co se pěstování marihuany a výroby heroinu týče. Velkým stimulem pro činnost drogových gangů bylo rozbití lodní přepravní trasy při pašování drog z Kolumbie přes Karibské moře na Floridu. K tomu došlo v polovině 80. let. Výsledkem byla změna této trasy a to přes území Mexika.

Obchod s drogami ovládl tři hlavní kartely: tichomořský či tijuanský kartel - bratři Arellano Félixovi, jerezs ký kartel – Amado Carrillo Fuentes a zálivový kartel v městě Matamoros – Juan García Ábrego. Tyto kartely dokázaly podplácet politiky, nejvyšší protidrogové úředníky a celé policejní složky. [4]

Většina obyvatel Mexika se domnívá, že by veškerý organizovaný zločin na počátku 90. let ovládnán stranou PŘI za přičinění prezidenta Carlose Salinase a jeho bratra Raúla.

Převážná většina drog, která byla ilegálně dopravena do USA v roce 1997, byla převezena přes Mexiko - toto množství představovalo neustálý tok 770 tun kokainu, 7700 tun marihuany, 6 tun heroinu včetně vzrůstajícího množství metamfetaminu.

Zisky drogových gangů začaly dosahovat neuvěřitelných patnácti miliard amerických dolarů ročně.

Město Tijuana bylo v souvislosti s obchodem s drogami koncem 90. let svědkem stovek vražd soudců, svědků, policistů a novinářů. Gangy byly příliš mocné a měly mnoho přátel na nejvyšších místech, aby mohly být přemoženy. [4]

3.1.4 Rizikové oblasti dle Velvyslanectví ČR v Mexiku

Hlavní město - vzhledem ke stoupajícímu množství případů ozbrojeného přepadení občanů nejen České republiky v ulicích hlavního města, se ze strany velvyslanectví ČR v Mexiku dostává upozornění, že se bezpečnost nedá vůbec srovnávat s bezpečnostní situací v evropských metropolích. Přepadení nebo okradení hrozí v podstatě kdekoliv, ovšem za zvláště nebezpečné oblasti, kde se pohyb pěšky po ulicích turistům vůbec nedoporučuje je především Tlalpan, Guerrero, Iztapalapa a okolí letiště, čtvrti Tepito a Garibaldi, Cuauhtitlán Izcalli, Ecatepec, Naucalpan, Chalco, Tlalnepantla.

Cesty do severních států Mexika - každodenně dochází k bezpečnostním incidentům, ke kterým dochází ve státech na severu Mexika. Jsou způsobeny eskalací násilí mezi drogovými kartely a federálním vojskem. Proto je potřeba dbát na zvýšenou opatrnost při cestách do mexických států Nuevo León, Durango, Coahuila, Chihuahua, Guerrero a Michoacán. Do států jako Baja California Norte, Sonora a Tamaulipas se cestovat vůbec nedoporučuje.

3.2 Lokalizační faktory a předpoklady cestovního ruchu v Mexiku

Lokalizační předpoklady vytvářejí podmínky, určují místo výskytu cestovního ruchu v krajině, ovlivňující funkční využití oblasti či centra cestovního ruchu. Tvoří je celá řada komponentů (složek), které se projevují jako výsledek vzájemných interakcí. [16]

Lokalizační předpoklady cestovního ruchu (angl. localization prerequisites of tourism) jsou předpoklady cestovního ruchu zahrnující obvykle (podle P. Mariota) přírodní předpoklady (reliéf, struktura a přírodní atraktivity krajiny, klima, vodstvo, flóra, fauna, kvalita vzduchu) a kulturně-historické předpoklady – lidmi vytvořené atraktivity, lidové tradice, folklór a umění, struktura institucí státní a místní správy a samosprávy (tolik definice dle Výkladového slovníku cestovního ruchu - Zelenka, Pásková 2002, s. 174). [9]

Tyto přírodní a kulturně-historické předpoklady a atraktivity jsou v zásadě stacionární a mají relativně konstantní výskyt v určitých areálech. Jen výjimečně působí samostatně na lokalizaci cestovního ruchu.

3.2.1 Přírodní podmínky

Mexiko se rozkládá jako hornatá pevnina mezi Tichým oceánem a Mexickým zálivem. Leží v geologicky nestabilní části světa a četné oblasti tedy trpí zemětřesením a sopečnou činností. Hlavní město bylo naposledy zasaženo ničivým zemětřesením v roce 1985. Většinu území země zaujímají hory a náhorní plošiny. Na západě pobřeží se táhne pohoří Sierra Madre Occidental a z východní strany zase Sierra Madre Oriental. Mezi těmito masivy se rozkládá široké Mexické plato s bezodtokými pánvemi. Ty přecházejí v Mesu Central s množstvím mohutných sopek. Nejznámější z nich jsou Citlaltépetl a Popocatepetl. Na jih od Mesy se táhne pohoří Sierra Madre del Sur a široká nížina se zužuje a na jihovýchodě vytváří velmi známý poloostrov Yucatán.

3.2.2 Klimatické podmínky

Podnebí je v Mexiku hodně rozmanité a liší se od jednotlivých oblastí. Klimatické podmínky nejvíce ovlivňuje zeměpisná délka, moře a oceány a taktéž rozmanitý terén. Podnebí zde od severu přechází ze subtropického do tropického. Pobřežní oblasti disponují velmi horkým a dusným počasím, sucha a nesnesitelných veder se můžeme dočkat i ve vnitrozemí a vyšších nadmořských výškách. Nejméně dešťových srážek spadne v období od listo-

padu do března, období dešťů přichází v letních měsících a trvá do začátku října. Srážky činí v pouštích pouhých 100 mm ročně, zatímco v pralesích až 3000 mm. Na pobřeží Mexického zálivu se v době od srpna do října může vyskytnout hurikán.

3.2.3 Fauna a flóra

To, že je Mexiko země rozmanitá a kontrastní dokazuje i fauna a flóra, která zde roste a žije. Co se týče flóry, ta je nejbohatší v subtropických smíšených lesích. Rostou v nich nejruznější druhy palem, stromů a keřů. Daří se zde dobře liánám, které nechybí v žádném pralese. Vegetaci obohacují květy a barvy rostlin. Hojně jsou zastoupeny orchideje různých druhů a barev. Co se týče vysokohorských oblastí, nejsou mnoho zalesněny, ale i tak se tu vyskytuje několik druhů stromů, jako například borovice, jedle, dub a cedr. Nižší oblasti jsou obdělávány cukrovou třtinou, kakaovníkem, pšenicí, palmou olejnatou a také kávovníkem, kokosovníkem a kukuřicí. Na březích řeky Rio Grande pěstují Mexičané bavlník. Samozřejmě je i tropické ovoce, zelenina a tolik oblíbené chilli papričky. Ovšem typickým zástupcem Mexika z říše rostlin je kaktus, který zde roste prakticky všude.

Velmi různorodá je i fauna, jelikož se zde střetává zvířena ze severního i jižního kontinentu. Pro zástupce z jihu jsou ve velkém zastoupeny opice, různí hlodavci, ale také mravenečník, dikobrazové, tapír pásovec a jaguár. Ze severní Ameriky pochází například medvědi osidlující horské oblasti, jeleni a srnci. Nejpočetněji je zastoupen hmyz, z jehož zástupců můžeme jmenovat třeba moskyty, kteří jsou přenašeči žluté zimnice a malárie. Hojně jsou zastoupeni také plazi, jako například jedovatý chřestýš a také ptáci, jako špaček, vrabec, vlaštovky a velké zastoupení má také střízlík., kterého v našich končinách vídáme jen zřídka. Najdeme tu i orli, supi, kolibříky a krocany. Z živočichů mořského světa můžeme jmenovat krabi, langusty, kriticky ohrožená sviňucha kalifornská.

3.2.4 Historické památky

Nestaří památky Mexika pochází ze slavného období Mayů a Aztéků. Mezi ty nejnavštěvovanější patří především Chichén Itzán, který je oficiálně prohlášen za jeden z divů světa a nachází se na poloostrově Yucatán a typická je slavná Kukulkánova pyramida. Další je Teotihuacán, což je pozůstatek velmi starého města, které se nachází několik desítek kilometrů od hlavního města. Objevili ho už Aztékové a pověsti říkají, že je to posvátné a ma-

gické místo a dokonce se jedná o rodiště bohů. V Mexico City byla při stavebních pracích náhodou objevena Templo Mayor, v překladu Velká svatyně. V Mexiku se také nachází největší pyramida na světě nazývaná Pyramida Cholula. Je z velké části ukryta pod zemí a na vrcholu je postaven kostel. Jedno z největších náměstí se nachází přímo v Mexico City a jmenuje se Plaza de la Constitución. Zajímavou památkou jsou i kláštery na svahu sopky Popocatepetlu, která je sama o sobě velmi zajímavým místem. Klášterů je celkem 14 a jsou vystavěny ve španělském stylu a zařazeny na seznamu UNESCO.

3.2.5 Společenský život

Fiesty, mexické hodokvasy smyslů, jsou neodmyslitelnou součástí moderní mexické kultury. Každý rok se v Mexiku koná pět až šest tisíc slavností. Některé z nich jsou institucionalizované a slaví se po celé zemi, jiné jsou zase spontánnější a spíše regionálního charakteru. Ať už je důvod k oslavě náboženský, vlastenecký nebo čistě osobní (třeba narozeniny nebo svatba), všechny tuto zemi sjednocují a každý Mexičan je bytostně miluje. [5]

3.3 Realizační předpoklady cestovního ruchu v Mexiku

Realizační předpoklady umožňují faktickou realizaci cestovního ruchu, tvoří je dopravní předpoklady a materiálně-technické předpoklady, které tvoří ubytovací, stravovací, sportovní, kulturní a jiná zařízení uspokojující potřeby účastníků cestovního ruchu. [16]

3.3.1 Doprava

Mexiko je velmi dobře dostupné a to jak po vodě, souši či letecky. V Mexiku je přes 1800 letišť, ovšem pouze zhruba 231 je se zpevněnou runwayí. Do Mexika je možné se dostat nejen z velkých evropských letišť, jako jsou Mnichov či Vídeň a hojně sem létají společnosti jako British Airways nebo Air France. Leteckou dopravu po zemi zajišťují vnitrostátní aerolinky jako například Mexicana nebo AeroMéxico.

I když je v Mexiku přes 17 600 km železnic, většina hromadné vnitrostátní dopravy je zajišťována autobusem. Železnice jsou využívány především jako nákladní doprava. Pro cestování autobusem máte na výběr ze dvou možností, první a druhou třídu. Cestování autobusem první třídy je rychlé a také komfortní, jelikož jsou autobusy klimatizované, podává

se v nich občerstvení a WC je samozřejmostí. To se také promítá v ceně a poměrně často tyto linky bývají přepadávány. Opakem je cestování starými autobusy druhé třídy.

Automobil je možné zapůjčit na letišti a v každém větším městě. Jeho zapůjčení není levnou záležitostí, ovšem to se dá vykompenzovat nízkou cenou pohonných hmot. Silnice, které jsou vyznačené na mapách, mají dobrý stav, ovšem je dobré se informovat na bezpečnost úseku a případně zjistit, zda cesta nevede přes hory. Pohyb zvířat po komunikacích není nic nezvyklého. Spolehlivé je cestování po dálnici, některé úseky jsou ovšem placené.

Ve všech městech funguje veřejná hromadná doprava zvaná „colectivos“. Jedná se o mini-busy objíždějící určité trasy a zastavíte je mávnutím ruky. Využít se dá také služeb taxi, které bývají barevně rozlišeny. V hlavním městě je možné se dopravovat metrem a odkryt tak sít' bludišť 10 linek.

3.3.2 Stravovací a ubytovací zařízení

V Mexiku je téměř 13 000 ubytovacích zařízení a celková ubytovací kapacita činí přes 430 tisíc pokojů. Jejich kvalita se různí, většinou v závislosti na lokaci zařízení. Špičkové hotely té nejvyšší kvality najdeme ve velkých městech a hlavně v přímořských letoviscích. Velmi cenově příznivé hotely nižší kvality najdeme především v místech s menší koncentrací cestovního ruchu.

Dle oficiálních zdrojů je v Mexiku přes 264 tisíc stravovacích zařízení. Jedná se o velkou řadu restaurací všech velikostí, kvalit a zaměření. Dobře najíst se dá jak v luxusní restauraci, tak i u pojízdného stánku. Obecně se ovšem jíst na ulici nedoporučuje, ale kde jedí místní, tam je pravá mexická kuchyně. Na tržištích můžeme najít fondas, což jsou malé restaurace, kde se sedí kolem kuchyně a je vidět celá příprava jídla.

Základními surovinami pro přípravu mexických pokrmů jsou fazole, kukuřice, zelenina a hlavně chilli. Chilli se přidává do téměř každého jídla. V různých obměnách se zde jedí kukuřičné či pšeničné placky zvané tortillas, u žádného pokrmu také nechybí fazolové pyré frijoles a quacamole. Tak asi jako pro každé pobřeží jsou ideální volbou čerstvé ryby a plody moře. Mexická vláda navrhla, aby jejich kuchyně byla zařazena na seznam nehmotných památek UNESCO a to se v listopadu 2010 uskutečnilo.

Nejznámějšími alkoholickými nápoji jsou z agáve vyráběné tequilla a mezcal s plavoucím červem na dně.

3.4 Selektivní předpoklady rozvoje cestovního ruchu v Mexiku

Selektivní předpoklady stimulují vznik cestovního ruchu. Rozeznáváme objektivní faktory, ke kterým patří politická situace, životní úroveň, růst volného času, demografická struktura obyvatelstva, růst urbanizace – největší města mají největší poptávku po cestovním ruchu a kvalitě životního prostředí. K subjektivním faktorům patří kulturní úroveň obyvatelstva, reklama a propagace a módnost určitých lokalit, exotika nabídky a její atraktivnost. [16]

3.4.1 Politické

Spojené státy mexické jsou federativní republikou. Tvoří ji 31 států a federální distrikt hlavního města. Vláda zastává moc výkonnou, zákonodárnou a soudní. Prezident Enrique Piña Nieto zastává moc výkonnou a je volen na 6 let bez možnosti znovuzvolení. Je dokonce předsedou vlády. Dvoukomorový parlament vykonává moc legislativní a nejvyšším orgánem soudní moci je Nejvyšší soudní dvůr.

Hlavní politické strany:

- PRI – Institucionální revoluční strana (Partido Revolucionario Institucional) – strana levého středu, vítězná strana ve volbách v r. 2012; PRI vládla zemi nepřetržitě 71 let, do roku 2000; od r. 2009 opět získala většinu v Parlamentu; po dvou volebních obdobích 2000–2012, kdy v prezidentských volbách zvítězila strana PAN, se v roce 2012 znovu vrátila k moci; předseda César Camacho Quiroz
- PAN – Strana národní akce (Partido Acción Nacional) – do r. 2012 vládní strana orientovaná doprava; předseda Gustavo Madero Muñoz
- PRD – Strana demokratické revoluce (Partido de la Revolución Democrática) – levicově populistická strana; předseda Jesús Zambrano Grijalva
- PT – Strana práce (Partido del Trabajo) – levicová, předseda Alberto Anaya Gutiérrez
- PVEM – Strana zelených (Partido Verde Ecologista Mexicano) – ekologická strana
- MC – Strana občanského hnutí (Movimiento Ciudadano) – původně Strana demokratické přeměny (CD), poté Přeměna (C), pod stávajícím jménem se prezentuje od 31. 7. 2011, levý střed, předseda Dante Delgado Rannauro

- PANAL (NA) – Strana Nová Aliance (Partido Nueva Alianza), levicová, politické křídlo mocných odborů pracovníků ve školství; předseda Arturo Fernández Estrada [20]

Mexiko je členem mnoha mezinárodních organizací. Mezi nejdůležitější patří Organizace spojených národů (OSN), Organizace amerických států (OAS, OEA), Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD), Mezinárodní měnový fond (IMF), Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), Světová obchodní organizace (WTO), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Meziamerická rozvojová banka (IADB, BID), Severoamerická zóna volného obchodu (NAFTA, TLCAN), Skupiny tří (G - 3), Skupiny G8 + 5, Mezinárodní organizace kriminální policie (INTERPOL), Organizace Spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO) a mnoho dalších.

3.4.2 Ekonomické

Mexiko má volnou tržní ekonomiku s průmyslovými odvětvími, které jsou moderní i zastaralé, ale stále více dominantní je soukromý sektor. Oproti spojeným státům je příjem na hlavu asi čtvrtinový a také velmi nerovnoměrně rozdělený. Mexiko má několik mezinárodních smluv s více než 40 zeměmi. Vývoz země se ztrojnásobil po roce 1994, když vstoupilo Mexiko do společenství NAFTA.

Mexická ekonomika v roce 2012 rostla tempem 4 %, což mírně předčilo předpoklad ze začátku roku, který udával 3,5% růst. V primárním sektoru došlo v roce 2012 k růstu produkce o 6,7 %, v sekundárním o 3,6 % a v sektoru služeb byl zaznamenán nárůst 4,1 %. Mezi hlavní faktory, které ovlivnily růst ekonomiky, patří zejména rostoucí vnitřní poptávka, která byla pozitivně ovlivněna nově vytvořenými pracovními příležitostmi zejména v průmyslu a těžbě. [21]

Dalším významným faktorem, který má vliv na růst ekonomiky je příliv přímých zahraničních investic, které jsou podpořeny dlouhodobě stabilní inflací a rostoucími úvěry. Celkový příliv PZI v roce 2012 byl 12,66 mld. USD. Největšími investory bylo USA (49,1 %), Španělsko (16,3 %), Německo (5,5 %) a Japonsko (5,2 %). Nejvíce se investovalo v sektorech: zpracovatelský průmysl (38,9 %), služby spojené s obchodem (14,9 %), finanční služby,

pojišťovnictví (14,8 %) a stavebnictví (9,4 %). Mexiko si v roce 2012 polepšilo ve statistice Světové banky, která každoročně srovnává země dle kvality podnikatelského prostředí a umístilo se na 53. místě. [21]

V roce 2012 poměr veřejného dluhu/HDP představoval hodnotu 32,6 %, schodek veřejných financí na HDP 0,6 % a deficit běžného účtu platební bilance dosáhl hodnoty 9,249 mld. USD. Vývozy v roce 2012 dosáhly hodnoty 370,9 mld. USD a dovozy 370,6 mld. USD. Přebytek obchodní bilance byl 300 mil. USD. [21]

Oficiálně uváděná nezaměstnanost se dlouhodobě pohybuje kolem 5 %. Nejvyšší zaměstnanost je v oboru služeb, následuje zpracovatelský průmysl a zemědělství. Podle neoficiálních odhadů činí zaměstnanost v šedé ekonomice 13,7 mil. osob, což představuje 29,1 % populace v aktivním věku. Minimální mzda se pohybuje v průměru 63 pesos za den, v porovnání s rokem 2012 došlo k navýšení o 8,6 %. [21]

3.4.3 Demografické

Mexiko je se svými téměř 113 miliony obyvatel nejlidnatější španělsky hovořící země. Hustota zalidnění je 54,3 obyvatel na kilometr čtvereční. Hlavní město Ciudad de México má neoficiálně zhruba 25 milionů obyvatel, ovšem administrativně federální distrikt okolo 9 milionů. Hustota zalidnění je 5799 obyvatel na kilometr čtvereční. Většina obyvatel žije ve městech. Jako další velká města bychom mohli jmenovat například Guadalajara, která má asi 5 milionů obyvatel, dále Monterrey (cca 3 miliony obyvatel), Puebla (cca 2 miliony obyvatel) a León (cca 2 miliony obyvatel).

3.4.4 Ekologické

V Mexiku se na obrovském prostoru rozprostírají úrodné nížiny, vysoké hory, rozsáhlé pouště i deštné pralesy. Ve zvlněném horském terénu se vytvořilo mnoho druhů mikroklimat, ve kterých žije spousta vzácných a dokonce i endemických živočišných i rostlinných druhů. Rychle se zhoršující životní prostředí a masový cestovní ruch, to vše může tyto křehké ekosystémy narušit.

Hlavními ekologickými problémy jsou znečištění vzduchu a vody, používáním chemických hnojiv, kácením pralesů a erozí půdy.

Největší znečištění ovzduší je v Mexico City, které dostalo v roce 1999 nemocnice více než milion lidí. Situace se nezlepšila ani po zásahu, kdy bylo vysázeno 10 milionů stromů, čerpací stanice jsou nuceny prodávat bezolovnatý benzín, jsou zaváděna alternativní paliva pro vládní vozidla, zákaz provozu vozidla v určité dny dle registrační značky, jelikož na silnici denně najdeme přes 3 miliony vozidel a situaci samozřejmě zhoršují malé továrny a průmysl celkově spolu s odlesňováním a požáry.

Problémem zůstává i odpad a voda. Denně vyjíždí do ulic 2000 nákladních vozidel se 17 tisíci pracovníky sbírat téměř 12 tisíc tun odpadu. Mexico City, které patří mezi největší spotřebitele vody na světě, trpí chronickým nedostatkem vody, která se do města přivádí z velkých vzdáleností.

4 ANALÝZA BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK V MEXIKU

4.1 Hodnocení bezpečnosti Mexika podle světového indexu míru Global Peace Index za rok 2013

Dle statistik Global Peace Indexu za rok 2013 se ukázalo, že se situace v Mexiku za poslední dva roky zlepšila o 7,4%. Také má údajně největší potenciál ze všech zemí světa, jak překonat současnou úroveň násilí. Má totiž silné podnikatelské prostředí, dobrá opatření ke zlepšení životní úrovně a výborný vzdělávací systém.

Nejklidnějšími státy jsou Campeche, Querétaro a Hidalgo. Obecně je nejklidnější situace na jihovýchodě a nejhorší na severozápadě.

Situace se za poslední dva roky zlepšila o 30% díky potlačení organizovaného zločinu. Nejklidnější oblasti také zaznamenaly meziroční nárůst HDP, o více než dvojnásobek. Největší nárůst přímého násilí Mexiko zažívá díky drogové válce. Tou se mírová situace zhoršila o 27%. Od roku 2007 stoupl nárůst vražd o 37%. Počet zbraní pašovaných do Mexika se za poslední desetiletí zvýšil na trojnásobek. Díky tomu zločinnost vzrostla o 117% na 100 tisíc obyvatel.

4.2 SWOT analýza pro turistickou destinaci Mexiko

SWOT analýza je komplexní metodou kvalitativního hodnocení. SWOT je zkratka složená z počátečních písmen anglických slov: strengths (přednosti = silné stránky), weaknesses (nedostatky = slabé stránky), opportunities (příležitosti), threats (hrozby). Jádrem metody tedy spočívá v klasifikaci a ohodnocení jednotlivých faktorů, které jsou rozděleny do čtyř základních skupin (tj. faktory vyjadřující SILNÉ nebo SLABÉ vnitřní stránky subjektu a faktory vyjadřující PŘÍLEŽITOSTI a HROZBY jako vlastnosti vnějšího prostředí). [14]

Tab. 2. SWOT analýza destinace Mexiko.

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • výhodná geografická poloha země • velmi dobré lokalizační předpoklady (moře a korálové útesy, příroda, významné kulturně-historické památky celosvětového významu, bohatá kultura a historie) • příznivé klimatické podmínky • kvalitní infrastruktura 	<ul style="list-style-type: none"> • vysoký počet obyvatel žijící ve špatných životních podmínkách • slumy v okolí velkých měst, především hlavního města • vysoká kriminalita • problémy související s obchodem s drogami • jazyková nevybavenost
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • investiční příležitosti • zvýšení propagace země • legislativní změna 	<ul style="list-style-type: none"> • zhoršení bezpečnostní situace • špatné vztahy s okolními státy • ekologické katastrofy a znečištění pobřeží • přírodní katastrofy (zemětřesení, výbuch sopky, sucha, záplavy)

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A ROZBOR

5.1 Cíl výzkumu

Cíle bylo vyhodnotit, jak vnímají problematiku bezpečnosti cestovní kanceláře pořádající zájezdy do Mexika a jaké jsou jejich postoje k bezpečnosti pro jejich klienty.

5.2 Metodologie výzkumu

Pro průzkum jsem zvolila metodu formou dotazníku. Jedná se o nejpravděpodobnější formu spolupráce se studentem, na jakou cestovní kancelář může přistoupit.

Do dotazníku jsem zařadila 11 otázek s možností několika variant odpovědí, které byly dotazovanému nabídnuty. Oslovila jsem 14 cestovních kancelářů, které se na Mexiko zaměřují, z toho dotazník vyplnilo 11.

5.2.1 Tvorba dotazníku

Dotazník lze definovat jako souhrn předem vybraných otázek sloužících pro shromáždění primárních dat. Lze jím s vysokou efektivitou vzhledem k potřebnému času a úsilí tazatele i dotazovaného a za relativně nízkých nákladů získat velké množství dat, která lze kvantifikovat. [26]

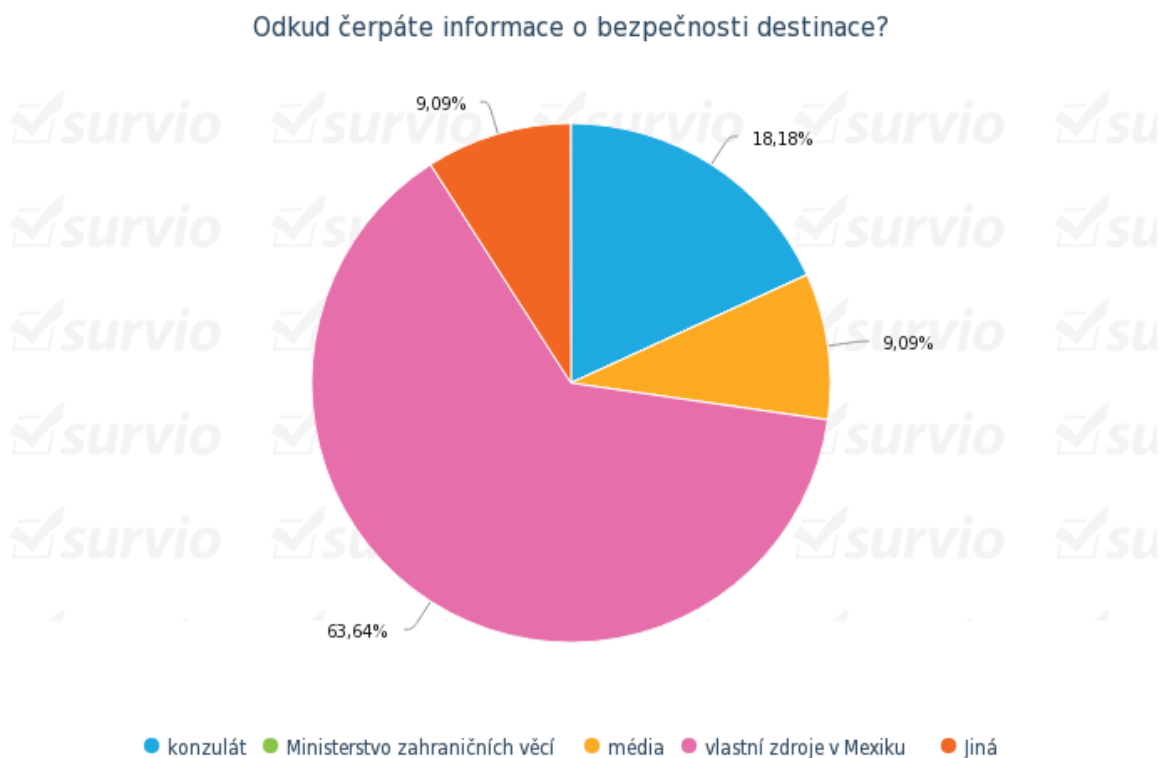
Abychom podpořili ochotu respondentů k účasti na šetření, a tím získali vyšší návratnost dotazníků, je dobré na začátku dotazníku respondentu stručně seznámit se zkoumanou problematikou, představit zadavatele výzkumu a uvést důvod zjišťování informací. Stačí pouze několik vět, aby se respondent nevyčerpal již pouhým čtením dlouhého textu úvodu. Téměř bez výjimky je však třeba v úvodu uvést, že v rámci výzkumu je zaručena anonymita odpovědí, získané výsledky jsou zpracovávány pouze v agregované podobě a nikde nebudou použity jmenovitě. Otázky lze v zásadě formulovat jako uzavřené či otevřené nebo zkombinovat oba tyto typy (uzavřená otázka s nabídkou alternativ, plus navíc možnost „jiné“ či „ostatní“ s vyhrazeným prostorem pro vlastní odpověď). [27]

5.3 Hodnocení dotazníku

Kromě otázek zjišťujících informovanost cestovních kanceláří o bezpečnostní situaci či jak jsou informováni klienti ze strany pořadatele zájezdu, jak jsou na řešení krizové situace připravené cestovní kanceláře a jak jsou ochotni riskovat samotní turisté a také kanceláře v nepříznivých dobách zájezdy organizovat.

Otázka č. 1: Odkud čerpáte informace o bezpečnosti destinace?

Z první otázky vyplývá, že cestovní kanceláře ke zjišťování bezpečnostní situace využívají vlastní zdroje přímo v Mexiku, hojně také využívají konzulát a ve velmi malé míře média a internetové zdroje, což je poměrně pochopitelné, jelikož se tyto zdroje nedají považovat za zcela seriózní. Nikdo ovšem k informování nevyužívá ministerstvo zahraničních věcí.

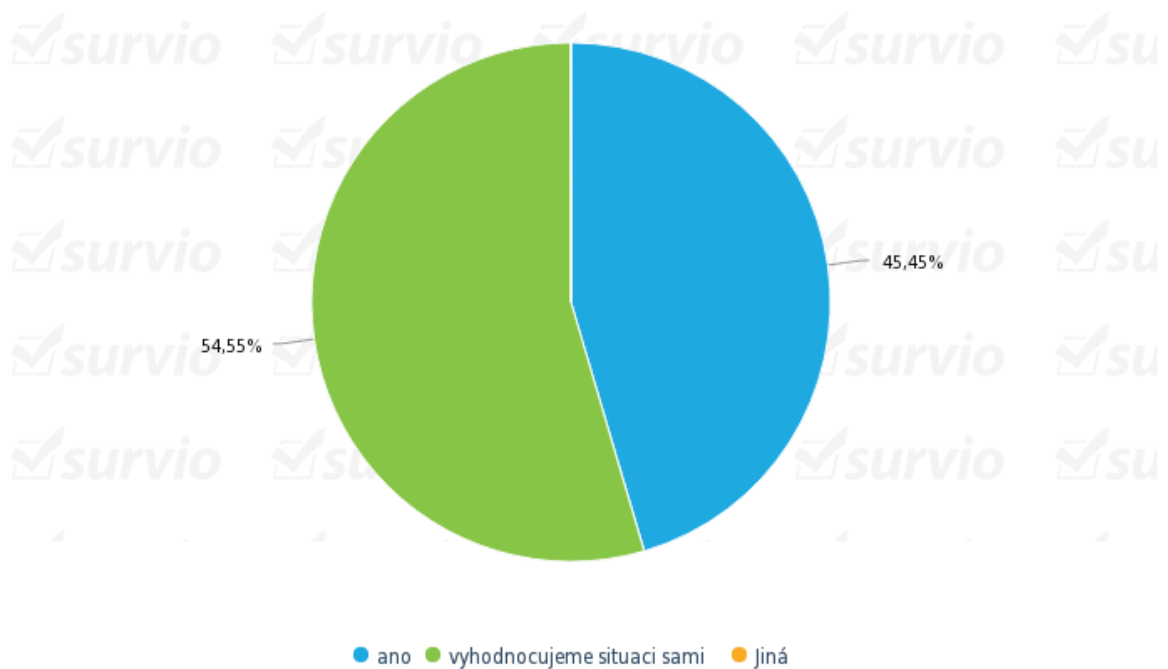
Graf 1. Odkud čerpáte informace o bezpečnosti destinace.

Otázka č. 2: Dodržujete doporučení ministerstva vzhledem k bezpečnosti destinace?

Téměř vyrovnaná procenta získaly odpovědi u otázky, zda se řídí doporučením ministerstva. Větší část cestovních kanceláří si vyhodnocuje situaci sama a menší polovina se údaj-

ně řídí doporučením ministerstva, což je ovšem v mírném rozporu s výsledky odpovědí na první otázku.

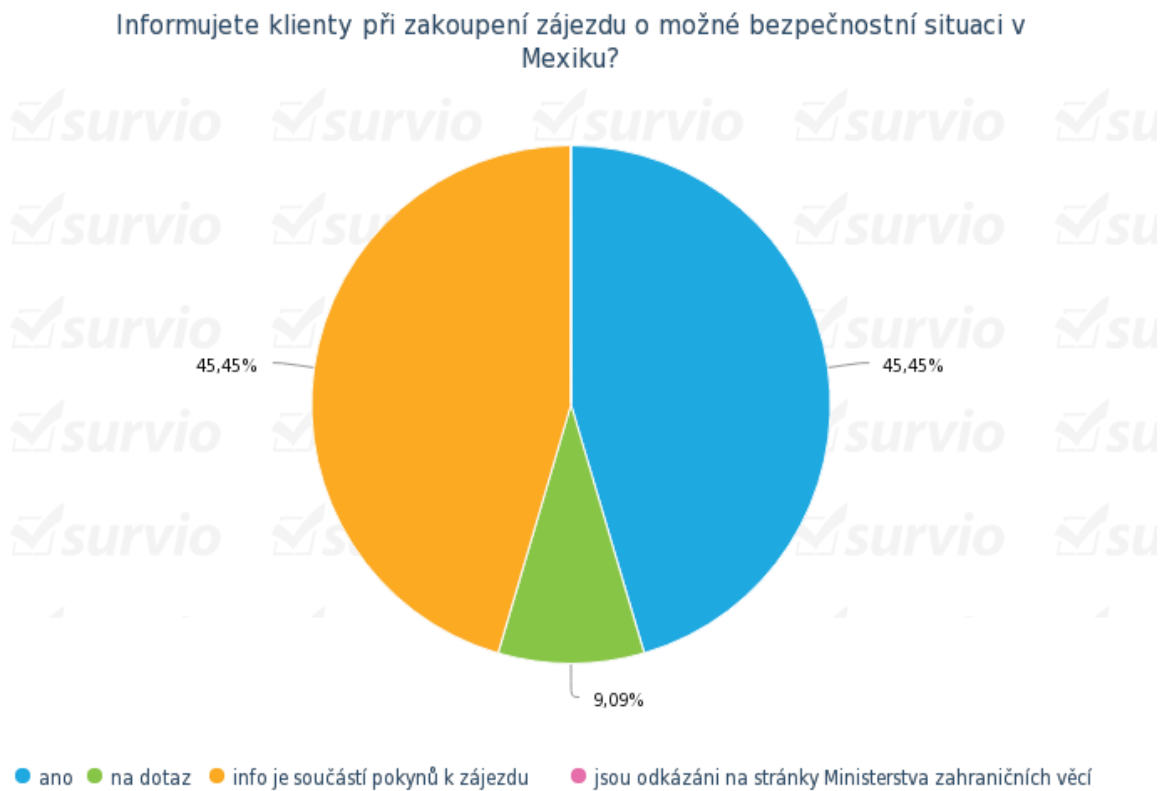
Dodržujete doporučení ministerstva vzhledem k bezpečnosti destinace?

Graf 2. Dodržujete doporučení ministerstva vzhledem k bezpečnosti destinace.

Otázka č. 3: Informujete klienty při zakoupení zájezdu o možné bezpečnostní situaci v Mexiku?

Dle uvedených odpovědí jsou naštěstí klienti informováni o možné bezpečnostní situaci v dané destinaci. Jen malé procento sděluje tyto informace na dotaz. Je zde ovšem otázka nakolik jsou tyto odpovědi věrohodné, jelikož pravdivé informace by mohly klienty při koupi odrazovat a tudíž by tak mohly zkazit nejen jeden obchod. Na druhé straně by si měla možná rizika uvědomovat, vzhledem k destinaci.

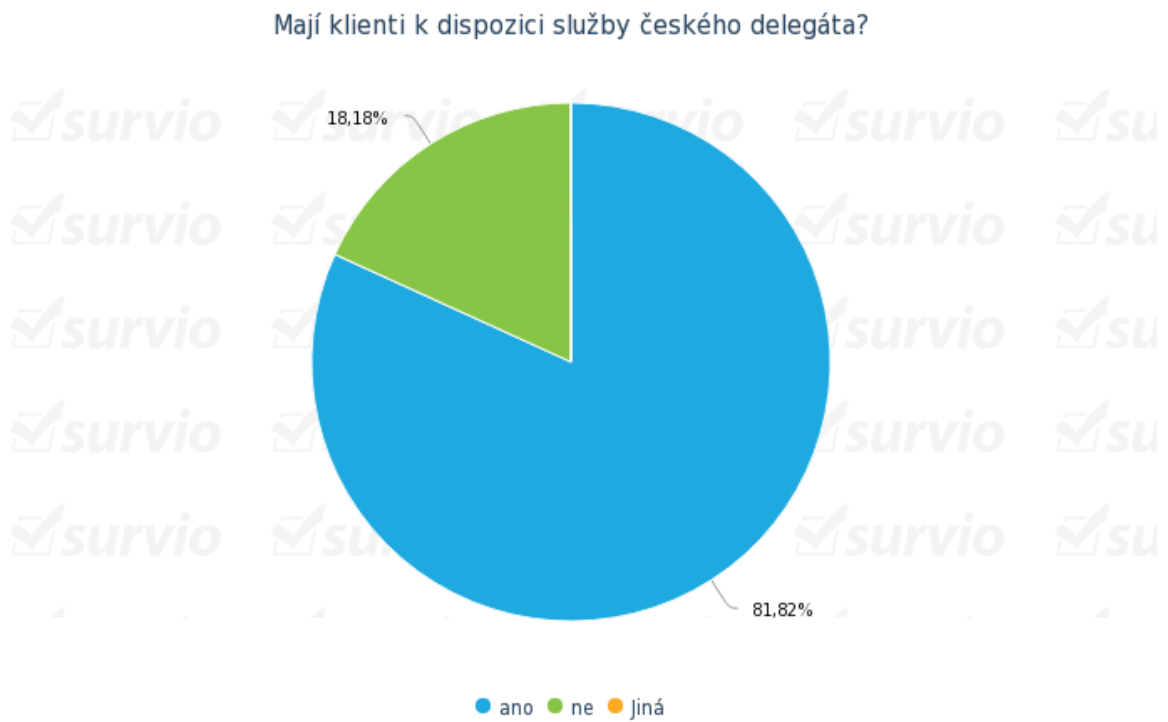

Graf 3. Informujete klienty při zakoupení zájezdu o možné bezpečnostní situaci v Mexiku.

Otázka č. 4: Mají klienti k dispozici služby českého delegáta?

Velké procento českých turistů využívajících služeb cestovních kanceláří má k dispozici česky hovořícího delegáta. Určitě tento faktor hraje velkou roli při výběru zájezdu, jelikož by jazyková bariéra mohla zhoršit případnou mimořádnou situaci nebo jiné potíže, které by se během dovolené vyskytly.

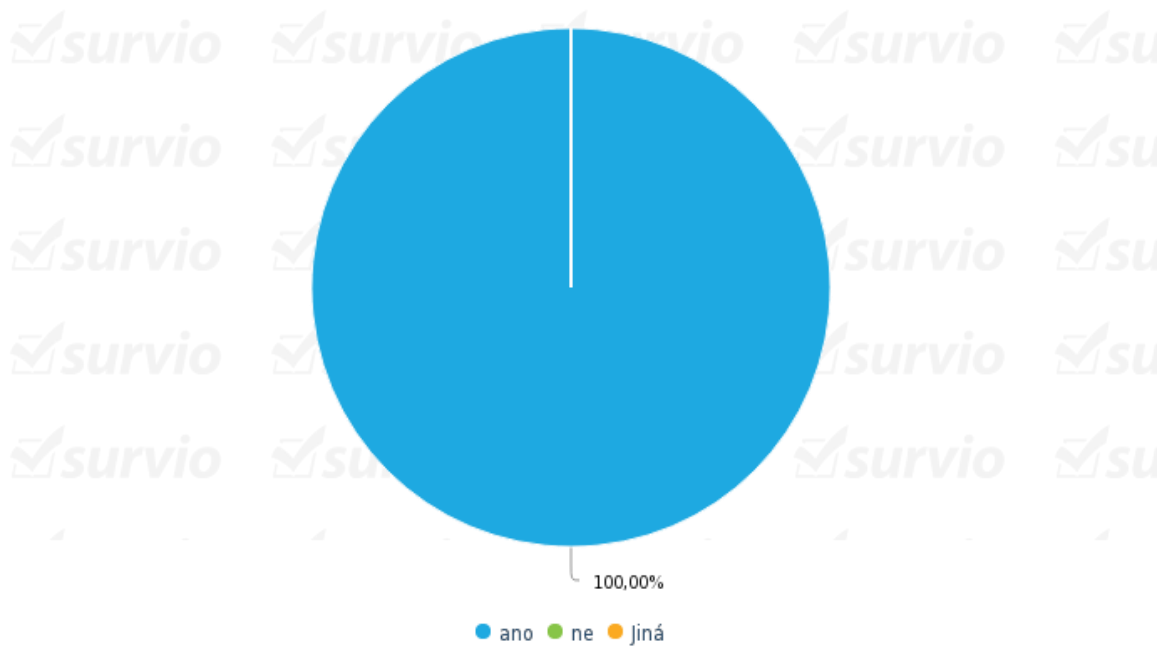

Graf 4. Mají klienti k dispozici službu českého delegáta.

Otázka č. 5: Jsou delegáti připraveni na řešení mimořádných situací?

Všechny cestovní kanceláře odpověděly, že jsou jejich delegáti připraveni řešit mimořádné informace. Určitě se jedná o pozitivní informaci, ovšem jaká je úroveň proškolenosti a kvalifikovanosti se můžeme dozvědět až ve chvíli, kdy taková situace nastane. Na místě jsou obavy, že tyto situace nemusí být zvládnuty a ve většině případů mohou dopadnout tragicky.

Jsou delegáti připraveni na řešení mimořádných situací?

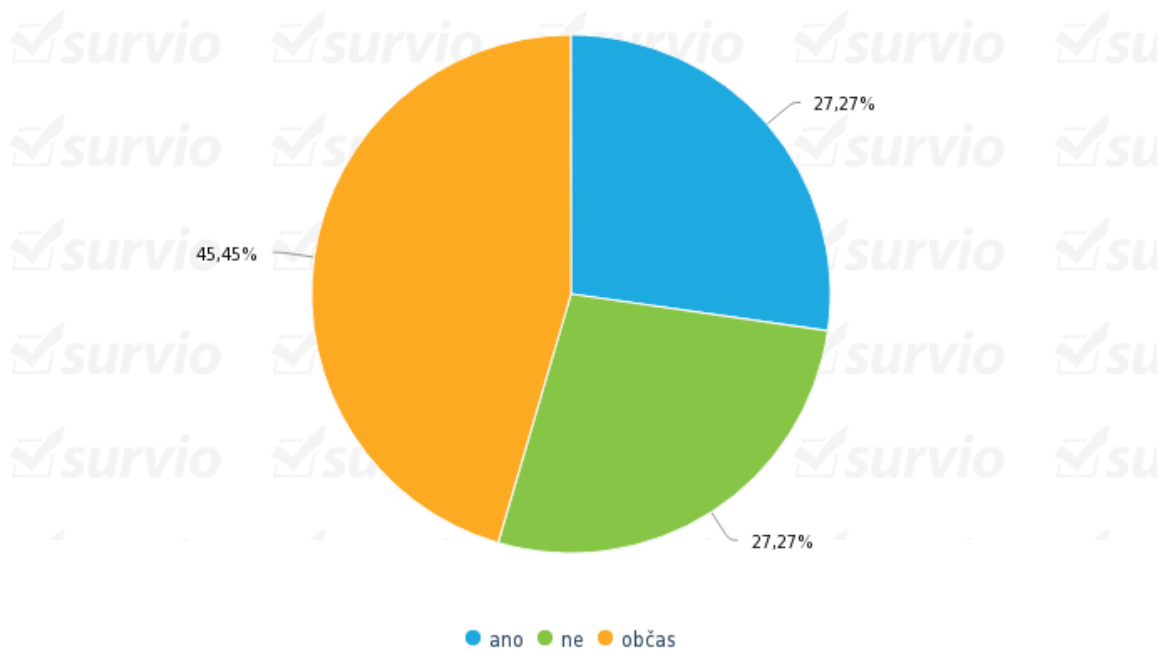

Graf 5. Jsou delegáti připraveni na řešení mimořádných situací.

Otázka č. 6: Požadují klienti fakultativní výlety i do oblastí se zvýšeným rizikem?

Z následujícího grafu vyplývá, že opravdu bezpečné dovolené dává přednost spíše menší počet turistů. Z větší části si turisté nenechají ujít krásu Mexika i za cenu zvýšeného nebezpečí. V tomto případě však hraje velkou roli rozhodnutí pořadatele výletu a tudíž se dá předpokládat, že při opravdu vysokém riziku bude zájezd zrušen. Není ovšem jasné, kde jsou hranice pro výraz vysoké riziko, jelikož zde velkou roli bude hrát finanční stránka věci.

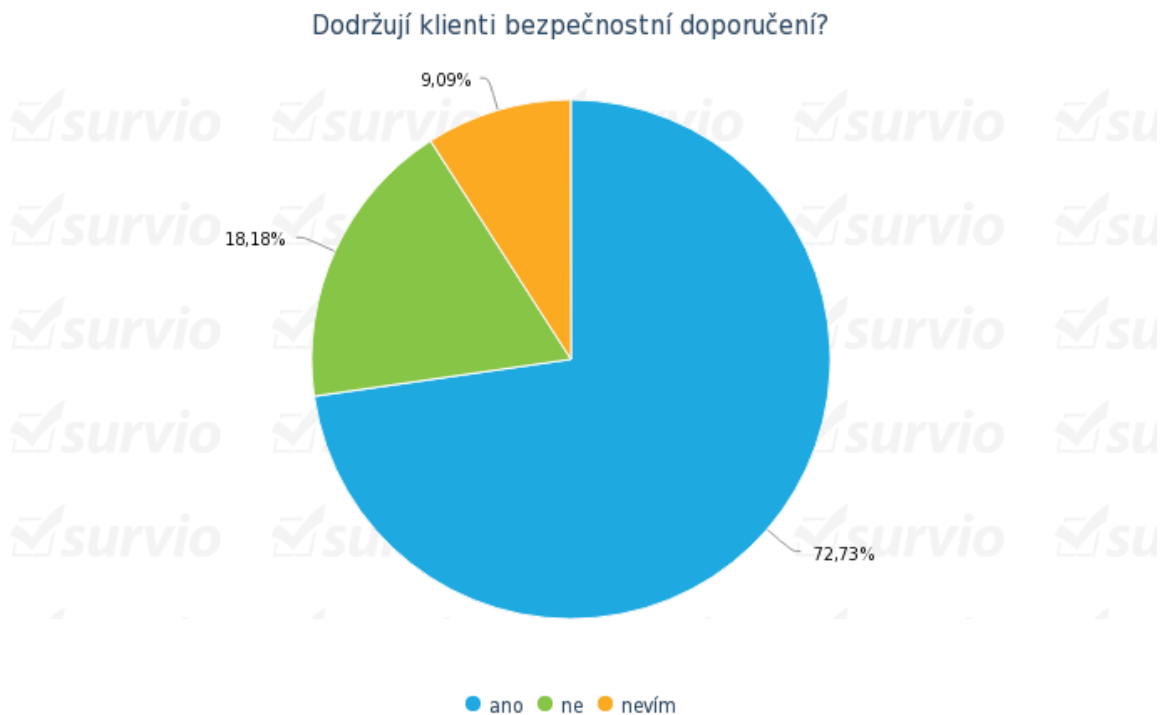
Požadují klienti fakultativní výlety i do oblastí se zvýšeným rizikem?

Graf 6. Požadují klienti fakultativní výlety i do oblastí se zvýšeným rizikem.

Otázka č. 7: Dodržují klienti bezpečnostní doporučení?

Ne každá cestovní kancelář má o svých klientech přehled, což se nemusí vždy vyplatit, zvláště v takové zemi jako je Mexiko. Dle sdělení většiny dotazovaných cestovních kanceláří klienti na svou bezpečnost dbají a bezpečnostní doporučení dodržují. Jen malý počet turistů doporučení nedodržuje, ne-li porušuje.

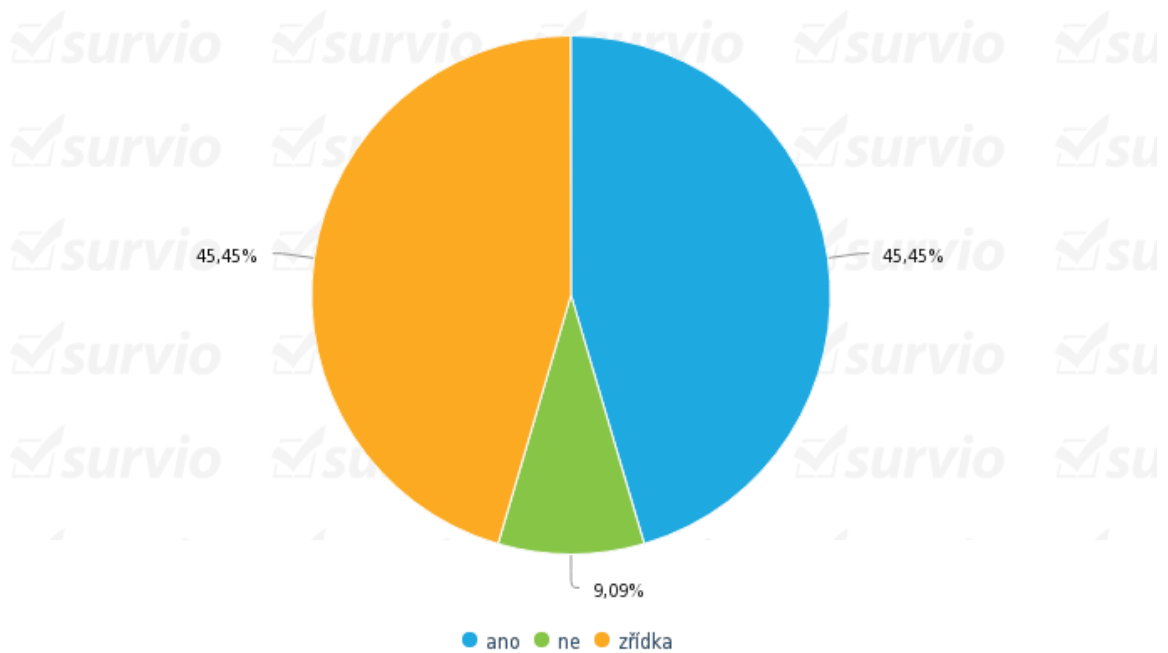

Graf 7. Dodržují klienti bezpečnostní doporučení.

Otázka č. 8: Jsou vystavena bezpečnostnímu riziku i turisticky atraktivní letoviska?

Cestovní kanceláře se k této otázce vyjádřily tak, že velké množství turisticky atraktivních letovisek je nebo alespoň částečně je vystaveno bezpečnostnímu riziku. Když pomineme přírodní činitele, je celkem jasné, že turisté, z velké části dobře situovaní lidé, jsou velmi často oběťmi loupežných přepadení, která jsou v Mexiku na denním pořádku.

Jsou vystavena bezpečnostnímu riziku i turisticky atraktivní letoviska?

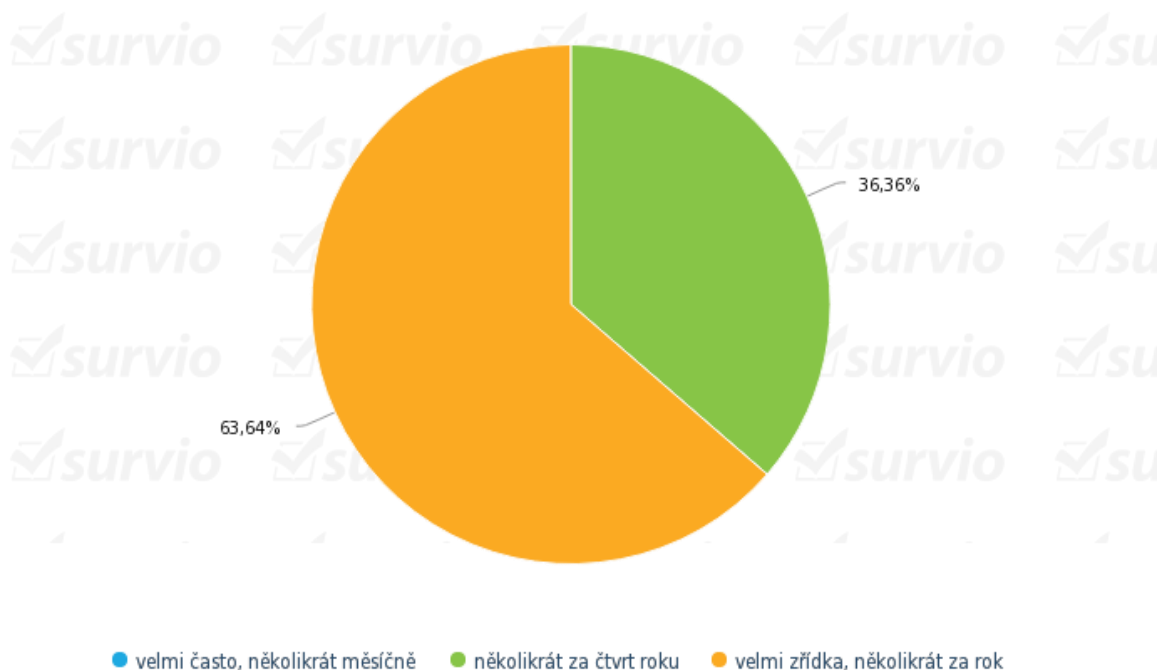

Graf 8. Jsou vystavena bezpečnostnímu riziku i turisticky atraktivní letoviska.

Otázka č. 9: Jak často zaznamenáváte problémy v souvislosti s bezpečností?

I když odpovědi na předchozí otázku nevyhlíží úplně optimisticky, dle cestovních kanceláří problémy v souvislosti s bezpečností nejsou zaznamenávány tak často, jak bychom si mohli myslet. Jeví se to jako výborná informace, ovšem jsou odpovědi 100% pravdivé?

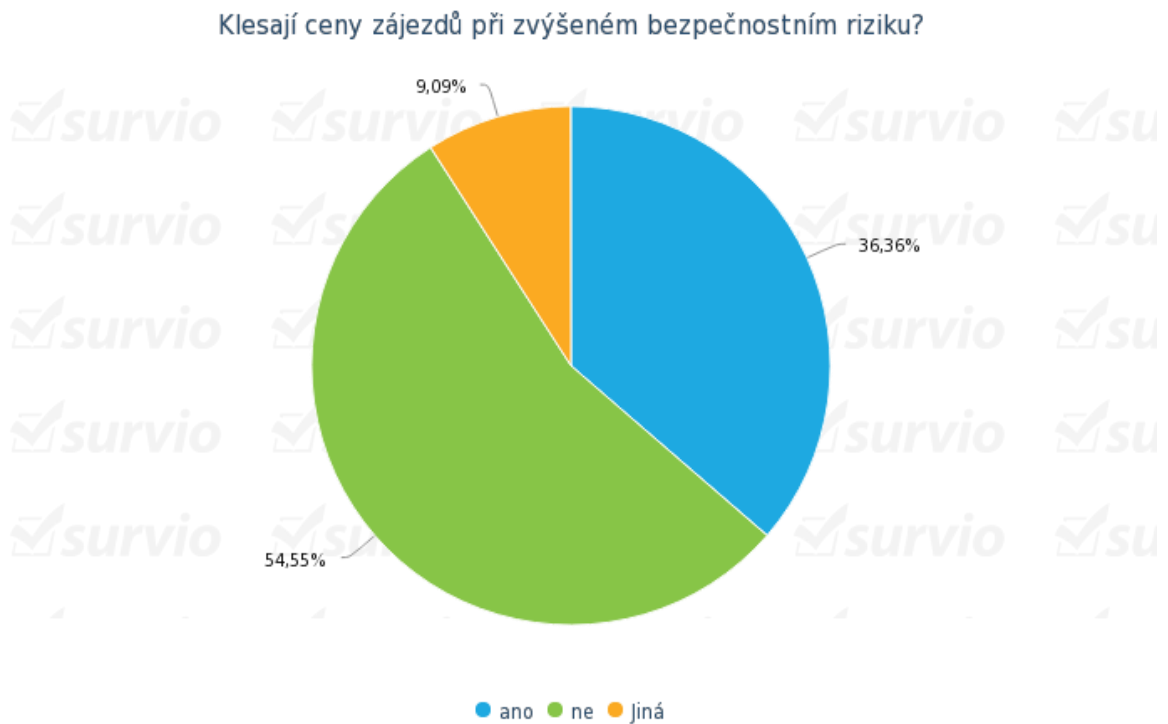
Jak často zaznamenáváte problémy v souvislosti s bezpečností?

Graf 10. Jak často zaznamenáváte problémy v souvislosti s bezpečností.

Otázka č. 10: Klesají ceny zájezdů při zvýšeném bezpečnostním riziku?

Ve více jak třiceti procentech cestovní kanceláře snižují ceny zájezdů do Mexika v případě zvýšení bezpečnostního rizika. Ovšem většina kanceláří udržuje cenu ve stejné výši. Dá se předpokládat, že tato rizika turisty neodrazují od koupě, případně volí bezpečnější oblasti Mexika.

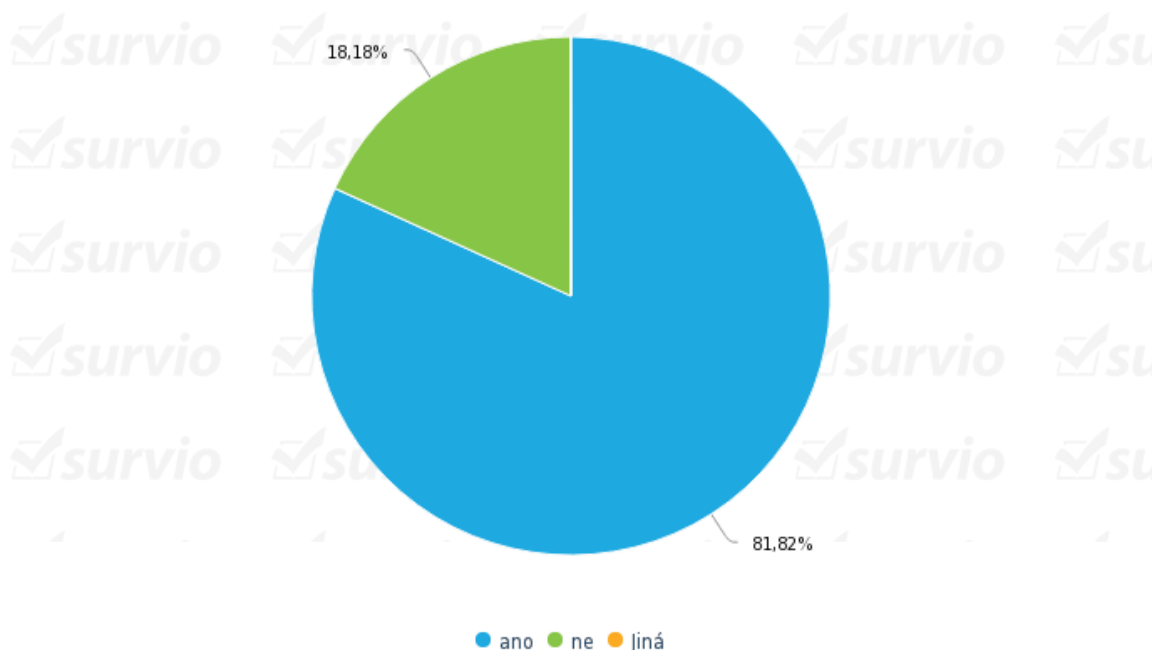

Graf 10. Klesají ceny zájezdů při zvýšeném bezpečnostním riziku.

Otázka č. 11: Jste připraveni zrušit zájezd v případě vyhrocené bezpečnostní situace?

Na grafu můžeme vidět, že většina cestovních kanceláří je připravena při vyhrocené bezpečnostní situaci zrušit zájezdy. Nabízí se také otázka, kde je hranice bezpečnosti pro konkrétní pořadatele těchto zájezdů. Doufejme, že v těchto případech zvítězí bezpečnost a případná finanční ztráta se odsune na druhé místo.

Jste připraveni zrušit zájezd v případě vyhocené bezpečnostní situace?

Graf 11. Jste připraveni zrušit zájezd v případě vyhocené bezpečnostní situace.

5.4 Výsledky dotazníkového šetření

Výše uvedený dotazník měl určit, zda je turistická destinace Mexiko bezpečná, a to z pohledu samotných cestovních kanceláří. Pozitivní je to, že se většina cestovních kanceláří snaží informovat klienty o situaci v zemi, při prodeji zájezdu. Určitě je i velkým plus, že má velké množství klientů k dispozici česky hovořícího delegáta, jelikož by mohla být jazyková bariéra při zhoršené bezpečnostní situaci nepříjemná nebo by mohla dokonce vést ke zhoršení této situace. Vyhodnocení míry bezpečnostní situace bývá subjektivní a ne vždy koresponduje s doporučením Ministerstva zahraničních věcí, jelikož si cestovní kanceláře z velké míry vyhodnocují bezpečnostní situaci samy. I když je jasné, že bezpečnostní rizika nesou i turisticky atraktivní destinace, dle odpovědí cestovních kanceláří jsou případy s problémy v souvislosti s nebezpečím zaznamenávány jen zřídka kdy.

6 NÁVRH NA ELIMINACI RIZIK

Z mé analýzy plyne, že cestovní kanceláře si vyhodnocují situaci v destinaci v převážné většině sami a doporučením Ministerstva zahraničních věcí či konzulátu se neřídí. To považuji za velký nedostatek, jelikož situace vyhodnocená například pracovníkem cestovní kanceláře nemusí být vždy objektivní. Proto bych doporučila, aby byla situace pravidelně vyhodnocována za pomoci informací ministerstva.

I když kanceláře tvrdí, že jsou klientům poskytovány informace o bezpečnostní situaci v Mexiku, rozhodně bych doporučila se na informovanost klientů více zaměřit a důrazně dbát na dodržování pokynů. Možným řešením by mohlo být vypracování informační brožury ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí.

Jako další nedostatek bych viděla pořádání fakultativních výletů. I v případě, že si je klienti v menší míře žádají, je z mého pohledu nevhodné tyto výlety vůbec pořádat. Turisté sice nejsou přímým terčem útoků, může se ale stát, že se turista ocitne v nesprávný čas na nesprávném místě.

Ve všech případech cestovní kanceláře uvedly, že jsou jejich pracovníci dobře připraveni na řešení krizových situací. Doporučila bych připravenost nepodceňovat a provádět pravidelná školení.

ZÁVĚR

I když je Mexiko zemí vzdálenou a pro nás exotickou destinací, čím dál tím více českých turistů tuto zemi vyhledává. Není se čemu divit, jelikož země nabízí díky svému příznivému klimatu krásné počasí, nádhernou přírodu a neomezené zážitky. Ty ovšem nemusí být vždy pozitivní, jelikož jsou zde určitá rizika, která mohou dovolenou v určitých oblastech znepříjemnit. To jsem se snažila při psaní bakalářské práce zjistit.

Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou. V první části jsem se zabývala vymezení základních pojmů z oblasti bezpečnosti a cestovního ruchu a také upřesněním vztahu cestovního ruchu a bezpečnosti.

Druhá kapitola se zaměřila na vybranou destinaci a popisuje blíže Mexiko od základní charakteristiky po detailnější rozbor faktorů v souvislosti s cestovním ruchem. Provedla jsem SWOT analýzu a také byla země zhodnocena dle Global Peace Indexu.

Na základě výše uvedených postupů jsem zhodnotila, že Mexiko při neuváženém cestování může být velmi nebezpečnou destinací, což plyne především z obchodu s drogami a války vlády s drogovými kartely. Závažná je také kriminalita jedinců ve velkých městech.

Obsahem praktické části byl také dotazník, kterým jsem oslovila několik cestovních kanceláří. Odpověděla z nich většina a tak jsem mohla analyzovat, jaký je jejich postoj k bezpečnostní situaci v Mexiku. Výsledky byly popsány u jednotlivých odpovědí na předcházejících stránkách a doplněny o grafy. Z průzkumu můžeme říci, že naše cestovní kanceláře poměrně dobře informují klienty o destinaci a možných rizicích. Dá se ovšem předpokládat, že v případě vycestování do této země, jejíž bezpečnostní situace je vyhrocena již delší dobu, se turisté informují z více zdrojů.

Dotazník nám také prozradil, že mnoho problémů v souvislosti s bezpečnostní neřeší, jedná se případy, které se objeví jen zřídka během roku. Navíc dle odpovědí jsou delegáti na mimořádné situace připraveni.

Na konci této práce jsem uvedla návrh na eliminaci rizik, kde uvádím nedostatky, které by se měly řešit. I když nám žádná opatření nezaručí úplnou ochranu před riziky, přece jen je může do velké míry zmírnit.

Na základě této práce můžu říci, že cestovat do Mexika je relativně bezpečné za předpokladu, že budou dodržována bezpečnostní doporučení a sledování bezpečnostní situace

nejlépe přímo u Ministerstva zahraničních věcí. Bezpečnou variantou jsou velká turistická střediska, která jsou díky cestovnímu ruchu více kontrolována a i když zde určitá míra ohrožení je, nevyrovná se nebezpečí, které hrozí v hlavním městě a v severní části země. Na základě výše uvedeného doufá, že byl cíl mé bakalářské práce splněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ŠEFČÍK Vladimír. *Analýza rizik*. Vyd. 1 Zlín: Universita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009, ISBN 978-807-3186-968.
- [2] HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-107-6
- [3] KASPAR, C. *Základy cestovního ruchu*. Knižnice cestovního ruchu I. Bánská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 1995, ISBN 80-901166-5-5
- [4] Mexiko: z řady průvodců Lonely Planet ; autor textu John Noble ... [a kol.] ; [překl. z angl. vyd. Lubomír Háčik], [Jaroslav Kučera], [Martin Mykiska]. - 1. čes. vyd. - Praha : Svojtka, 2003. - 1002 s.: obr., plánky, mapy; 19 cm. - Orig.: Mexico ISBN 80-7237-674-8
- [5] BUZAN, Barry, Ole WAEVER. *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. 1. vyd. Překlad Ivo Lukáš. Brno: Centrum strategických studií, 2005, 267 s. Současná teorie mezinárodních vztahů. ISBN 80-903-3336-2
- [6] PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Bezpečnost a krizové řízení*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2006. 255 s. ISBN 80-86477-35-5.
- [7] *Jak vyhodnocovat bezpečnostní hrozby a rizika dnešního světa*. [online]. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z WWW: www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=6305
- [8] *Je ta destinace bezpečná?* [online]. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z WWW: <http://www.world-trend.cz/2013/07/bezpecna-destinace/>
- [9] VYSTOUPIL, Jiří. *Geografie cestovního ruchu*. Inovované vydání. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko – správní fakulta 2009.
- [10] *Základní údaje*. [online]. [cit. 2014-04-25]. Dostupné z WWW: <http://mexiko.xf.cz/zinfo.php#pomery>
- [11] *Počasi v Mexiku*. [online]. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z WWW: <http://www.mexikodovolena.cz/pocasi/>
- [12] *Mexiko – fauna*. [online]. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z WWW: <http://www.mexicoweb.cz/mexiko-%E2%80%93-fauna-33>

- [13] *Památky v Mexiku*. [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z WWW: <http://www.tomexiko.cz/pamatky-mexika/>
- [14] BERNATÍK, Aleš a MALÉŘOVÁ, Lenka. *Analýza rizik území / Aleš Bernatík, Lenka Maléřová*. 1. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2010. 79 s. ISBN 978-80-7385-082-1.
- [15] SUCHA, Marian S. *Mexiko: podrobné a přehledné informace o historii, kultuře, přírodě a turistickém zázemí Spojených států mexických*. 1. vyd. Praha: Freytag & Berndt, 2002. 160 s. Průvodce na cesty. ISBN 80-7316-024-2.
- [16] GEHINOVÁ, Blažena. *Geografie cestovního ruchu: vymezení teritoriálních forem cestovního ruchu a hodnocení jejich funkcí v území*. 1. vyd. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, 2008. 83 s. ISBN 978-80-7394-142-0.
- [17] *Mexiko*. [online]. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z WWW: <http://amerika.svetadil.cz/mexiko/mexiko.html>
- [18] *Mexico peace index report*. [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z WWW: <http://www.visionofhumanity.org/#/page/news/795>
- [19] *Mexico*. [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mx.html>
- [20] *Mexiko*. [online]. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/mexiko.html>
- [21] *Ekonomická charakteristika země*. [online]. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/severni_amerika/mexiko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html
- [22] *Základní informace o teritoriu*. [online]. [cit. 2014-04-25]. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/severni_amerika/mexiko/
- [23] *Mexico City*. [online]. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z WWW: <http://www.city-data.com/world-cities/Mexico-City-Environment.html>

- [24] FRANCOVÁ, Eva. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 119 s. Skripta. ISBN 80-244-0719-1.
- [25] *Definice rizika*. [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z WWW: ti-risk.sweb.cz/definice_rizika_130903.docx
- [26] *Konstrukce dotazníku*. [online]. [cit. 201-05-05]. Dostupné z WWW: www.pedf.cuni.cz/~www_kpsp/skalouda/dotaznik.doc
- [27] *Zásady pro tvorbu dotazníků – pro potřeby kvantitativního výzkumu*. [online]. [cit. 2014-05-05]. Dostupné z WWW: <http://stary.rvp.cz/soubor/00341-02.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

HDP Hrubý domácí produkt.

OSN Organizace spojených národů.

PZI Přímé zahraniční investice.

MXN Mexické peso.

NAFTA North American Free Trade Agreement.

USD Americký dolar.

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Návštěvnost Mexika. [vlastní].....	29
Tab. 2. SWOT analýza destinace Mexiko. [vlastní].....	42

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA PI: DOTAZNÍK V TIŠTĚNÉ PODOBĚ

Dobrý den,
dovolila jsem si Vás oslovit, jako jednu z největších cestovních kanceláří se zaměřením na Mexiko, s žádostí o vyplnění dotazníku. Věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího průzkumu, který je určen pro potřeby méj bakalářské práce na téma Analýza rizik turistických zájezdů v Mexiku. Děkuji.

6.1 Odkud čerpáte informace o bezpečnosti destinace?

- konzulát
- Ministerstvo zahraničních věcí
- média
- vlastní zdroje v Mexiku
- Jiná

6.2 Dodržujete doporučení ministerstva vzhledem k bezpečnosti destinace?

- ano
- vyhodnocujeme situaci sami
- Jiná

6.3 Informujete klienty při zakoupení zájezdu o možné bezpečnostní situaci v Mexiku?

- ano
- na dotaz
- info je součástí pokynů k zájezdu
- jsou odkázáni na stránky Ministerstva zahraničních věcí

6.4 Mají klienti k dispozici služby českého delegáta?

- ano
- ne
- Jiná

6.5 Jsou delegáti připraveni na řešení mimořádných situací?

- ano
- ne
- Jiná

6.6 Požadují klienti fakultativní výlety i do oblastí se zvýšeným rizikem?

- ano
- ne
- občas

6.7 Dodržují klienti bezpečnostní doporučení?

- ano
- ne
- nevím

6.8 Jsou vystavena bezpečnostnímu riziku i turisticky atraktivní letoviska?

- ano
- ne
- zřídka

6.9 Jak často zaznamenáváte problémy v souvislosti s bezpečností?

- velmi často, několikrát měsíčně
- několikrát za čtvrt roku
- velmi zřídka, několikrát za rok

6.10 Klesají ceny zájezdů při zvýšeném bezpečnostním riziku?

- ano
- ne

- Jiná

6.11 Jste připraveni zrušit zájezd v případě vyhrocené bezpečnostní situace?

- ano
- ne
- Jiná